

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:GENEL KURUL
KARAR

DENİZ KARADENİZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2014/18001

Karar Tarihi : 6/2/2020

Başkan : Zühtü ARSLAN
Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN
Başkanvekili : Recep KÖMÜRCÜ
Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR
Burhan ÜSTÜN
Engin YILDIRIM
Hicabi DURSUN
Celal Mümtaz AKINCI
Muammer TOPAL
M. Emin KUZ
Kadir ÖZKAYA
Rıdvan GÜLEÇ
Recai AKYEL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Selahaddin MENTEŞ
Raportörler : Nahit GEZGİN
Yunus HEPER
Başvurucular : 1. Deniz KARADENİZ
2. Doğuş YAVUZ
3. Elif SABIRLI
4. Gamze DEMİRTAŞ
5. Havva GÜMÜŞKAYA
6. İpek KİYAK
7. Kadir YAVAŞ
8. Mahir HALİSDEMİR
9. Nurhan Barış POLAT
10. Rıdvan EKİNCİ
11. Sercan ÇOBAN
12. Sercan GELİR
13. Yasemin ERTEN
14. Yonca KOYUN
Vekili : Av. Halis YILDIRIM

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, bir siyasi partinin il başkanlığı binasına asılan pankartın indirilmesi sırasında kolluk görevlilerince parti üyelerine zor kullanılması nedeniyle insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının; parti üyeleri hakkında pankarttaki sözler ile diğer açıklamalardan dolayı kamu davası açılması nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 10/11/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir.

7. Başvurucular Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

8. İkinci Bölüm tarafından 9/5/2019 tarihinde yapılan toplantıda, niteliği itibarıyla Genel Kurul tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden başvurunun Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 28. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

9. Başvuru formu ve eklerindeki bilgi ve belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

10. Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) yerel seçimler dolayısıyla 19/3/2014 tarihinde saat 12.00'den itibaren Edirne Selimiye Meydanı'nda Başbakanın da katılımıyla bir açık hava toplantısı planlamıştır. Anılan açık hava toplantısı nedeniyle saat 08.30'dan itibaren şehirde güvenlik tedbirleri alınmaya başlanmıştır. İstanbul'dan takviye güç olarak gelen Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğüne bağlı polis memurları da (Çevik Kuvvet) şehirde bulunmaktadır.

11. Olayların meydana geldiği tarihte yaşları on sekiz ile yirmi altı arasında değişen başvuru, Özgürlük ve Dayanışma Partisinin (ÖDP) üyesidir. Doğuş Yavuz dışındaki başvuru, olay günü ÖDP Edirne İl Başkanlığı binasında bulunmaktadır.

12. Edirne İl Emniyet Müdürlüğü Güvenlik Şube Müdürlüğüne bağlı sivil ekiplerin (kolluk görevlileri) güvenlik tedbirleri kapsamındaki kontrolleri sırasında, Türkiye Komünist Partisi (TKP) Edirne İl Temsilciliği binasının çatı katında bir adet pankartın ve ÖDP teşkilatının bulunduğu binanın camından sarkıtılan "Katil, Hırsız AKP" yazılı bir pankartın bulunduğu tespit edilmiştir.

13. Kolluk görevlileri saat 11.00 civarında TKP binasındaki pankartı indirdikten sonra ÖDP binasındaki pankartı da indirmek amacıyla 11.15'te buraya yönelmiştir. Görevliler ÖDP binasına geldiklerinde Doğuş Yavuz dışındaki başvurucularla aralarında arbede yaşanmıştır. İstanbul'dan takviye güç olarak şehre gelen Çevik Kuvvet bir süre sonra olaya dâhil olmuştur. Olayın seyrine ilişkin anlatımlar birbirinden farklı olsa da güvenlik güçlerinin olay sırasında başvuruculara -biber gazı diye anılan ve göz yaşartıcı niteliği ön planda olan OC (*oleoresin capsicum*) gazı dâhil- maddi güç kullandığı konusunda taraflar arasında bir ihtilaf bulunmamaktadır.

A. Kolluk Görevlilerinin Anlatımlarına ve Düzenledikleri Belgelere Göre Olayın Gelişimi

14. Kolluk görevlileri TKP ve ÖDP binasındaki pankartlardan Cumhuriyet savcısını haberdar etmişlerdir. Görevliler Cumhuriyet savcısına ayrıca ÖDP binasının pencerelerinden dışarıya bağırarak suretiyle "*Hırsız Tayyip*" ve "*Katil AKP*" şeklinde sözler söylendiğini bildirmişlerdir. Cumhuriyet savcısı, durumu gecikmesinde sakınca bulunan hâl kapsamında görerek hâkim kararı olmaksızın kolluk görevlilerine her iki parti binasında arama yapılması ve söz konusu pankartlara el konulması talimatı vermiştir. Cumhuriyet savcısı ayrıca ÖDP binasında bulunanların şüpheli sıfatıyla ifadelerinin alınmasını da talimatlarına eklemiştir. Sayıları on kadar olduğu anlaşılan sivil polisler, pankartı indirmek ve Parti teşkilatındakiler hakkında diğer adli işlemleri yapmak amacıyla saat 11.30'da ÖDP İl Başkanlığının bulunduğu binaya gelmiş, kimliklerini açıklayarak buradakilerle pankart konusunda görüşmüş ve Cumhuriyet savcısının arama ve elkoyma kararını bildirmişlerdir.

15. Parti binasındaki kişiler, binanın büyük bölümü cam olan giriş kapısını açmamış hatta kapının arkasına eşya koyarak yığınak yapmışlardır. Pankartın indirilmesi hususunda kapalı kapı arkasından içeridekilerle yapılan görüşme olumlu sonuç vermemiştir. Binanın içeridekiler en başından itibaren görevlilere sinkaflı sözler içeren hakaretlerle karşılık vermişlerdir. Bu arada olay yerine gelen itfaiye aracının merdiveni kullanılarak pankart indirilmek istenmişse de pankartın partililerce içeriye götürülmesi nedeniyle bunda da başarılı olunamamıştır. Durumdan haberdar edilen Cumhuriyet savcısı, giriş kapısının bir çilingir marifetiyle açtırılması, bunun mümkün olmaması hâlinde kırılarak içeriye girilmesi talimatı vermiştir.

16. Görevlilerin dışarıdan, binadakilerin ise içeriden yaptıkları baskı sonucu kapının camı kırılmış ve görevliler kapının camı kırılmış bölümünden içeri girmişlerdir. Ancak binadakiler bu sefer de yan odaya geçip bu odanın camlı olan kapısını kapatmış ve kapının arkasına yığınak yapmışlardır. İkna veya dışarıdan zorlama yöntemini uygulamanın bir işe yaramayacağını değerlendiren görevliler, doğrudan kapının camını kırmış ve kapının camı kırık bölümünden odaya biber gazı sıkımlıdır. Gaz sıkıldığında odanın pencereleri açıktır. Gaz sıkılması sonucu Partililerin direnci kırılmış, görevliler kapıyı açarak içeriye girmişlerdir. Bunu gören başvuru Nurhan Barış Polat, kaçmak için yaklaşık üç metre yükseklikten aşağıya atlamış ancak orada bekleyen görevlilerce yakalanmıştır.

17. Görevliler pankartı almaya çalıştıkları sırada da direnme ile karşılaşmışlardır. Gözaltına alınan kişilerin ekip araçlarına götürülmesi sırasında Parti binasının önüne gelen başvuru Doğuş Yavuz, arkadaşlarının kaçmalarını sağlamaya çalışmış ve bu yönde görevlilere mukavemet göstermiştir. Görevliler başvuru Doğuş Yavuz'un mukavemetini kırmak için kademeli olarak güç kullanmışlardır.

18. Tüm bu olup bitenlerden sonra görevliler, kısmen yırtılmış olan pankarta el koyabilmiş, aynı gün saat 14.30'da olayın seyrini açıklayan bir tutanak düzenlemişlerdir. Tutanakta bazı başvuruçular ile birlikte on iki kolluk görevlisinin imzası bulunmaktadır. Ayrıca bazı başvuruçuların isimlerinin de yakalanan sıfatıyla imzaya açıldığı, ancak bu başvuruçuların imzadan imtina ettiği görülmüştür. Ayrıca görevlilerden bazıları başvuruçuların mukavemeti sonucu yaralanmış ve olayın ardından sağlık kuruluşlarına başvurmuşlardır.

19. Edirne İl Emniyet Müdürlüğüne 20/3/2014 tarihinde bir tahkikat evrakı düzenlenerek Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir.

B. Başvuruçuların Anlatımına Göre Olayın Gelişimi

20. Olay günü başvuruçucu Doğuş Yavuz dışındaki başvuruçular seçim çalışmaları nedeniyle Parti binasındadır ve açık hava toplantısı olacağını öğrenince seçim çalışmaları için hazırladıkları pankartı binaya asmışlardır. Bir süre sonra sivil dört beş kişi girişi kapısına gelmiştir. Başvuruçular kendilerini tanıtmayan bu kişilerin pankartta adı yazılı Partinin mensubu olabileceklerini düşünerek onlara kapıyı açmamıştır. Gelenlerin kapıyı tekmelemeye başlaması üzerine kapının arkasına eşya kolileri yığılmıştır. Kapı camının tekmelemeye kırılmasının hemen ardından içeriye giren Çevik Kuvvet ekibi, hiç duraksamaksızın orada bulunanlara yoğun şekilde gaz kullanmıştır. Başvuruçuların bir kısmı yan odaya kaçmış, ancak Çevik Kuvvet ekibi onları takip ederek odanın kapısının copla kırdıkları camlı bölümden içeriye göz yaşartıcı gaz fişekleri fırlatmış hatta odaya girdikten sonra doğrudan yüz bölgelerine gaz sıkıştır. Başvuruçular gazdan fazlasıyla etkilenmiş, bunun yanında coplarla darbedilmişlerdir. Polisler parti teşkilatındaki masa, sandalye ve eşyaya zarar vermiş, etrafa kırık cam parçaları saçılmış ve polisler başvuruçuları cam parçalarının üzerine yatırmışlardır. Polisler pankartın asıldığı anlarda olup bitenleri kamera kaydına aldıkları halde darp başlayınca görüntü kaydetmeyi kesmişlerdir. Nurhan Barış Polat solunum darlığı yaşayınca gazın etkisinden kurtulmak için binadan atlamıştır. Başvuruçuların dışarıya çıkmalarına izin verilmemiş, gaz dolan odada bir süre tutulmuşlardır. Başvuruçular bina içinde ve polis araçlarına bindirildikleri sırada memurların darp ve hakaretlerine maruz kaldıklarını, hatta başvuruçucu Yonca Koyun'un cinsel saldırıya uğradığını söylemişlerdir. Başvuruçular olay yerine gelen sivil polislerle ve Çevik Kuvvete hakaret etmemiş, mukavemet göstermemiş, slogan atmamış ve müdahale öncesine ilişkin olarak isnat edilen diğer eylemleri gerçekleştirmemişlerdir.

21. Olay sonrası götürüldükleri hastanede başvuruçuları muayene eden sağlık görevlileri, şikâyetlerini kayıtlara geçmeyip kendilerine yetersiz tedavi uygulamışlardır. Başvuruçucu Doğuş Yavuz Parti binası önündeki polis kalabalığını fark ettikten sonra olay yerine gelmiş ve binaya girerek Parti teşkilatının bulunduğu ikinci kat koridoruna çıkmış, başvuruçucu Deniz Karadeniz ve İpek Kıyak'ın içeride coplarla dövüldüğünü, başvuruçucu Nurhan Barış Polat'ın gazın etkisinden kurtulmak için aşağıya atlamak zorunda kaldığını görmüştür. Başvuruçucu, polisin eylemlerini görüntülemek istemesi üzerine engellenmiş ve ardından gözaltına alınmıştır.

C. Başvuruçulara İlişkin Adli Raporlar

22. Başvuruçuların polis müdahalesine ilişkin beyanları ile olayın hemen sonrasında (saat 12.27 ile 13.20 arasında) ve ilerleyen aşamalarda başvuruçularla ilgili olarak sağlık kuruluşlarından alınan raporlardaki tespitler şöyledir:

i. Başvurucu Deniz Karadeniz kolluğun odaya sığıttığı biber gazından etkilendiğini, arama ve gözaltına alınma sırasında darbedildiğini ileri sürmüştür. Edirne Devlet Hastanesince düzenlenen 19/3/2014 tarihli Genel Adli Muayene Formunda, başvurunun sırtında basit tıbbi müdahale ile geçebilecek sekiz adet 4x1 cm'lik *eritem* (kızarıklık) olduğu ve hayati tehlikesinin bulunmadığı kayıtlıdır. Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi tarafından düzenlenen 21/3/2014 tarihli genel adli muayene raporunda ise sağ omuzda sırtta *skapulya* (kürek kemiği) doğru uzanan ağrı, hassasiyet ve sağ omuz iç kısmında 2x4 cm kadar *hiperemi* (kanlanma), sol omuz başında yaklaşık beş adet 1x4 cm kadar *lineer ekimoz* (çürük, ezik), sağ *humerus* alt uçta dirsek üstü ön kısmında 1x3 cm *ekimoz*, *sol tibia* ön yüzde orta hatta 1 cm kadar *abrasyon* (sıyrık) olduğu, baş ağrısı tanımlanmayıp sağ el bileğinde ağrı tanımlandığı ve hafif ödem bulunduğu kayıtlıdır.

ii. Başvurucu Doğuş Yavuz, ilk müdahale sırasında Parti binasında olmadığını, bina önündeki polis kalabalığını görünce olup bitenlerin video kaydını almak istemesi üzerine görevlilerin kendisini engellediğini, gözaltına alındığını ancak görevlilerin kendisini darbetmediğini, başvuru Deniz Karadeniz'e sıkılan gazdan etkilendiğini beyan etmiştir. Edirne Devlet Hastanesince düzenlenen 19/3/2014 tarihli Genel Adli Muayene Formunda darp ve cebir izine rastlanmadığı hususuna yer verilmiştir.

iii. Başvurucu Elif Sabırlı odaya sıkılan gazdan etkilendiğini, bu sırada kolluk görevlilerince darbedildiğini, eve gittiğinde tüm vücudunun morluklar içinde olduğunu beyan etmiştir. Edirne Devlet Hastanesince düzenlenen 19/3/2014 tarihli Genel Adli Muayene Formunda; yaralanmasının ne olduğunun belirtilmediği ancak bunun basit tıbbi müdahale ile giderilebileceği, hayati tehlikesinin bulunmadığı tespitine yer verilmiştir.

iv. Başvurucu Gamze Demirtaş ifadesinde odaya sıkılan gazdan etkilendiğini, ayrıca gazın doğrudan kulağına ve gözüne sıkıldığını, bu sırada bel ve kalçasına cop ve tekme ile vurulduğunu, polis ekibi arabasının bagaj bölümünde camlar açılmadan bir saat bekletildiğini, bu nedenle araç içinde fenalaştığını belirtmiştir. Edirne Devlet Hastanesince düzenlenen 19/3/2014 tarihli Genel Adli Muayene Formunda; tüm yüzün kızarıklık olduğu, bunun basit tıbbi müdahale ile giderilebileceği tespitine yer verilmiştir.

v. Başvurucu Havva Gümüşkaya biber gazından etkilendiğini, daha sonra coplanıp sürüklenerek polis ekibi arabasına bindirildiğini, hakaret ve tehdide maruz kaldığını söylemiştir. Edirne Devlet Hastanesi raporunda; sol kol iç yüzde 4x4 cm'lik *ekimoz*, sağ dizde 4x4 cm'lik *eritem* (kızarıklık) olduğu, bunun basit tıbbi müdahale ile giderilebileceği, hayati tehlikesinin olmadığı hususları kayıtlıdır.

vi. Başvurucu İpek Kıyak astım hastası olduğunu, sıkılan gazdan etkilendiğini, gazın etkisiyle gözü kapalı bir şekilde binadan çıkmaya çalışırken ve binadan çıktıktan sonra görevlilerce darbedildiğini, ardından sürüklenerek polis ekibi arabasına götürüldüğünü, bu sırada da tekmelendiğini söylemiştir. Edirne Devlet Hastanesi raporunda tüm yüzün kızarıklık olduğu kayıtlıdır.

vii. Başvurucu Kadir Yavaş doğrudan yüzüne gaz sıkılıp darbedildiğini, kırılması sonucu odanın zeminine düşen kapı camının parçaları üzerine yatırıldığını

söylemiştir. Edirne Devlet Hastanesinin raporunda; sağ kol önde 1 cm'lik kesi, tüm yüz *hiperemik* (kanlanmış), sırt sol tarafta 4x4 cm'lik *eritem* olduğu, bunun basit tıbbi müdahale ile giderilebileceği, hayati tehlikenin olmadığı kayıtlıdır.

viii. Başvurucu Mahir Halisdemir gazdan etkilendiğini söylemiştir. Edirne Devlet Hastanesinin raporunda; tüm yüzün kızarıklık olduğu, sağ el 3. parmak ... [okunamadı], bunun basit tıbbi müdahale ile giderilebileceği, hayati tehlikenin bulunmadığı tespitleri yapılmıştır.

ix. Başvurucu Nurhan Barış Polat kapalı yer fobisi ve diğer rahatsızlıkları nedeniyle ortama sıkılan gazdan çok fazla etkilendiğini, yanına gelen görevlinin tekrar gaz sıkıldığını görünce odanın camından aşağıya atlandığını, düştüğü yerde darbedildiğini, sürüklenerek polis ekibi arabasına bindirildiğini, hastaneye getirildiğinde ise ayaklarının üzerine basamadığını beyan etmiştir. Edirne Devlet Hastanesince düzenlenen 19/3/2014 tarihli raporda; her iki ayakta ağrı olduğu, bunun basit tıbbi müdahale ile giderilebileceği, hayati tehlikenin bulunmadığı kayıtlıdır. Başvurucu 20/3/2014 tarihinde Trakya Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezine yatırılmış, buradan 21/3/2014 tarihinde taburcu edilmiştir. Başvurucu hakkında burada düzenlenen 25/3/2014 tarihli sağlık kurulu raporunda, sağ ve sol *kalkaneus* (topuk kemiği) *kırığı* tanısına yer verilmiştir. Rapordan 21/3/2014 ila 4/5/2014 tarihlerinde sağlık izni kullanmasının ve 6/5/2014 tarihinde poliklinik kontrolünün yapılmasının uygun görüldüğü anlaşılmaktadır.

x. Başvurucu Rıdvan Ekinci gazdan etkilendiğini, astım hastası olduğunu belirttiği hâlde kendisine de çok yakından ve doğrudan gaz sıkıldığını, darbedildiğini, çok sıkışık bir vaziyette bindirildiği polis ekibi arabasında bayıldığını söylemiştir. Edirne Devlet Hastanesi raporunda; sağ omuzda ağrı olduğu, bunun basit tıbbi müdahale ile giderilebileceği, hayati tehlikenin bulunmadığı yazılıdır.

xi. Başvurucu Sercan Çoban gazdan etkilendiğini, polisler tarafından coplarla dövüldüğünü beyan etmiştir. Edirne Devlet Hastanesince düzenlenen Muayene Formunda "*Sol el üst ... [okunamadı] 4,5 parmakta eritem, basit tıbbi müdahale ile geçer, hayati tehlike yoktur*" ifadeleri kayıtlıdır.

xii. Sercan Gelir gazdan etkilendiğini, bu etkinin kendisini nefes alamayacak duruma getirdiğini, dövülerek bina dışına çıkarıldığını söylemiştir. Başvurucu, görevlilerin kendilerine sinkaflı sözlerle hakaret ettiğini, sıkışık bir şekilde araca bindirildiklerini sözlerine eklemiştir. Edirne Devlet Hastanesi Adli Muayene Formunda; boyunda kızarıklık olduğu, bunun basit tıbbi müdahale ile giderilebileceği ve hayati tehlikenin bulunmadığı hususlarına yer verilmiştir.

xiii. Başvurucu Yasemin Erten gazdan etkilendiklerini, gazın çok yakın mesafeden sıkıldığını, ayrıca görevlilerin kendilerine karşı başka yöntemlerle de maddi güç kullandığını beyan etmiştir. Edirne Devlet Hastanesince düzenlenen Adli Muayene Formunda; dirsekte ve kolda 1x1 cm'lik *ekimoz* ve 1 cm'lik *abrasyon* olduğu, bunun basit tıbbi müdahale ile giderilebileceği ve hayati tehlikenin bulunmadığı kayıtlıdır.

xiv. Başvurucu Yonca Koyun astım bronşit hastası olduğunu, sürekli ilaç kullandığını, bu nedenle gazdan fazlasıyla etkilendiğini, rahatsızlığını belirttiği hâlde görevlilerin gaz sıkmaya devam ettiğini, ardından coplarla dövüldüklerini,

polislerden birinin elini iç çamaşırının içine sokmak suretiyle kendisini taciz ettiğini, hastaneye götürüldükten sonra da aynı görevlinin kendisini aynı tarzda taciz etmeyi sürdürdüğünü beyan etmiştir. Genel Adli Muayene Formunda; tüm yüzün *hiperemik* olduğu, bunun basit tıbbi müdahale ile giderilebileceği ve hayati tehlikenin bulunmadığı kayıtlıdır.

D. Olaya İlişkin Yargısal Süreçler

1. Başvurucular Hakkında Yürütülen Ceza Soruşturması Süreci

23. Kolluk görevlileri el koydukları pankartı Edirne Cumhuriyet Başsavcılığına (Cumhuriyet Başsavcılığı) teslim etmiş, Edirne 3. Sulh Ceza Mahkemesi 30/3/2014 tarihinde bu elkoyma işlemi onaylamıştır.

24. Cumhuriyet Başsavcılığınca başvurucular hakkında soruşturma açılmıştır. Cumhuriyet Başsavcılığı; başvurucuların tamamı hakkında Parti teşkilatı binasına Başbakan'a hakaret içeren pankart astıkları, bu sırada Parti binasının pencerelerinden bağırarak Başbakan'a hakaret ettikleri, görevlilerin pankartı indirmek için gelmelerinden sonra da bina penceresinden pankartı göstermeye ve Başbakan'a hakaret etmeye devam ettikleri, bu şekilde aynı zamanda AK Partinin yapmakta olduğu toplantının huzur ve sükûnunu bozdukları, kolluk görevlilerine hakaret etmelerinin yanında cebir kullanarak direndikleri iddiasıyla 4/4/2014 tarihinde kamu davası açmıştır.

25. İddianamede; başvurucuların "*Katil, Hırsız AKP*" yazan pankartı asıldığı yerden alarak pencereden bina dışındakilere göstermeye devam ettikleri sırada çevredekilerin duyacağı şekilde "*Hırsız Tayyip*" ve "*Katil AKP*" şeklinde bağırıp Başbakan'a hakaret ettikleri anlatılmıştır. Ayrıca Başbakan'a yönelik hakaretlerin yazılı, görsel bir iletiyle (pankartla) ve slogan atılarak alenen gerçekleştirildiği ileri sürülmüştür. Başvurucuların bina içinde fiilî mukavemet göstermeleri sırasında iki memurun yaralandığı, bir başvuruçunun ise ekip aracına götürülürken bir memurun ayağına tekme attığı, fiilî direnmeye devam ederek memurun araca çarpmasına sebep olduğu da belirtilmiştir. İddianamede memurların yaralanmasına ilişkin adli rapor düzenlenip düzenlenmediği konusunda bir açıklamada bulunulmamıştır. Bununla birlikte başvuruçusu Doğuş Yavuz'un memurlara görevlerini yaptırmamak için direndiği açıklanırken Parti binası dışındaki eylemlerinden de bahsedilmiştir.

26. Başvurucular hakkında Edirne 3. Asliye Ceza Mahkemesince (Mahkeme) yürütülen yargılama sonucunda 2/10/2014 tarihinde tüm suçlamalardan beraat kararı verilmiştir. Kararın gerekçesinde, başvurucuların polislere yönelik hakaret suçunu işledikleri iddiası ile ilgili olarak tarafsız görgü tanığı ve başka bir delilin bulunmadığı ifade edilmiştir. AK Parti miting alanının Parti binasının bulunduğu yere yaklaşık 2 km uzaklıkta olduğunu dikkate aldığı açıklayan Mahkeme, bu nedenle toplantının huzur ve sükûnunu bozma suçunun unsurlarının gerçekleşmediği sonucuna ulaştığını belirtmiştir. Başvurucuların görevli memurları tehdit ettiğine ve memurlara fiziksel saldırıda bulunduğu ile ilişkin somut bir delilin bulunmadığını da açıklayan Mahkeme, bu nedenle memura direnme suçunun unsurlarının olayda oluşmadığı kanaatine varmıştır. Ayrıca seçim sürecinde olan bir ülkede parti binalarına pankart asılmasının demokrasinin gereği olduğunu, pankart asılmasının yapılmakta veya yapılacak olan bir toplantının huzur ve sükûnunu bozmaya yeterli bir vasıta ve eylem olmadığını belirten Mahkeme; pankartta yazılı olan ibarede hedef alınanın Başbakan değil partisi olduğunu, Başbakan'ın şahsına yönelik küçük düşürücü, aşağılayıcı bir

ibarenin kullanılmadığını belirterek isnat edilen hakaret suçunun unsurlarının oluşmadığına karar vermiştir. Yargılama sonucunda ayrıca el konulan pankartın iadesine karar verilmiştir.

27. Asliye Ceza Mahkemesine göre başvuruçular Parti teşkilatı binasında bulundukları sırada sivil polis memurları Parti binasına gelmiş ve başvuruçulardan kapıyı açmalarını istemiştir. Mahkemeye göre başvuruçular Parti yöneticisinin binada olmaması nedeniyle kapıyı açmamış, durumdan haberdar ettikleri yöneticinin gelmesinden sonra kapıyı açacaklarını söylemiş, ancak polis memurları giriş kapısını kırarak içeriye girmiştir. Mahkeme olay yerine çağrılan Çevik Kuvvet polisinin gaz fişegi atan tüfeklerle binaya girmesi neticesinde başvuruçuların bu durumdan korkarak bir odaya kaçtıklarını, ancak Çevik Kuvvet polisinin odanın kapısının camını kırdıktan sonra içeriye gaz fişekleri attığını, bununla da yetinmeyip başka yöntemlerle gaz sıkmaya devam ettiğini, astım hastası olduğu için yoğun gazdan fazlasıyla etkilenen başvuruçular Nurhan Barış Polat'ın pencereden atlamak zorunda kaldığını kabul etmiştir.

28. Karar temyiz edilmeden kesinleşmiştir.

2. Kolluk Görevlileri Hakkında Yürütülen Ceza Soruşturması Süreci

29. Dosyadaki bilgi ve belgelerden başvuruçuların haklarındaki suçlamalar kapsamında -şüpheli olarak- ifade verdikleri ve bu ifadelerinde polis memurlarından şikâyetçi oldukları anlaşılmaktadır. Cumhuriyet Başsavcılığı, bu şikâyetler yönünden başvuruçular hakkında yürüttüğü soruşturmada düzenlediği iddianameye ek bir kararla kovuşturmayaya yer olmadığına karar vermiştir.

30. Cumhuriyet Başsavcılığının bu ek kararında, olay günü kolluk görevlilerince düzenlenen tutanakta yer alan tespitler aktarıldıktan sonra görevli memurların arama kararının gereğini yerine getirmek amacıyla ve arama kararının yerine getirilmesine direnen başvuruçuların eylemleri üzerine güç kullandıkları, bu tür bir güç kullanmanın hukuka uygun olduğu, ayrıca memurlara atılı diğer tüm suçlar yönünden başvuruçuların soyut iddiaları dışında kamu davası açmaya yeterli delil elde edilemediği gerekçelerine yer verilmiştir. Söz konusu kararda, başvuruçular Nurhan Barış Polat'ın polislerden kaçmak için binadan atlayıp topuk kemiklerini kıldığı, dolayısıyla memurların sorumluluğunu gerektiren bir durumun bulunmadığı belirtilmiştir. Kararda başvuruçular Doğuş Yavuz'un eylemleri ile kolluk görevlilerinin bu başvuruçulara yönelik eylemlerine ilişkin olarak özel bir açıklama yapılmamış, tüm başvuruçuların memurlara direndiği ve görevlilerin de bu direnci kırmak için yeterli ölçüde güç kullandığı ifade edilmiştir.

31. Edirne Sulh Ceza Hâkimliği, başvuruçuların bu karara itirazlarını 15/8/2014 tarihinde reddetmiştir. Hâkimliğin kararının 9/10/2014 tarihinde tebliğ edilmesi üzerine başvuruçular 10/11/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. Kötü Muamele Yasağı Yönünden

32. 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu'nun "*Zor ve silah kullanma*" kenar başlıklı 16. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Polis, görevini yaparken direnişle karşılaşması halinde, bu direnişi kırmak amacıyla ve kiracak ölçüde zor kullanmaya yetkilidir.

Zor kullanma yetkisi kapsamında, direnmenin mahiyetine ve derecesine göre ve direnenleri etkisiz hale getirecek şekilde kademeli olarak artan nispette bedeni kuvvet, maddi güç ve kanuni şartları gerçekleştiğinde silah kullanılabilir.

İkinci fıkrada yer alan;

a) Bedeni kuvvet; polisin direnen kişilere karşı veya eşya üzerinde doğrudan doğruya kullandığı bedeni gücü,

b) Maddi güç; polisin direnen kişilere karşı veya eşya üzerinde bedeni kuvvetin dışında kullandığı kelepçe, cop, basınçlı ve/veya boyalı su, göz yaşartıcı gazlar veya tozlar, fiziki engeller, polis köpekleri ve atları ile sair hizmet araçlarını,

ifade eder.

Zor kullanmadan önce, ilgililere direnmeye devam etmeleri halinde doğrudan doğruya zor kullanılacağı ihtar yapılır. Ancak, direnmenin mahiyeti ve derecesi göz önünde bulundurularak, ihtar yapılmadan da zor kullanılabilir.

Polis, zor kullanma yetkisi kapsamında direnmeyi etkisiz kılmak amacıyla kullanacağı araç ve gereç ile kullanacağı zorun derecesini kendisi takdir ve tayin eder. Ancak, toplu kuvvet olarak müdahale edilen durumlarda, zor kullanmanın derecesi ile kullanılacak araç ve gereçler müdahale eden kuvvetin amiri tarafından tayin ve tespit edilir.

Polis, kendisine veya başkasına yönelik bir saldırı karşısında, zor kullanmaya ilişkin koşullara bağlı kalmaksızın, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun meşru savunmaya ilişkin hükümleri çerçevesinde savunmada bulunur

..."

33. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Temel İlkeler, Tanımlar ve Uygulama Alanı" başlıklı Birinci Kısımının "Ceza Sorumluluğunu Kaldıran veya Azaltan Nedenler" başlıklı İkinci Bölümünde yer alan "Kanunun hükmü ve amirin emri" kenar başlıklı 24. maddesi şöyledir:

"(1) Kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez.

(2) Yetkili bir merciden verilip, yerine getirilmesi görev gereği zorunlu olan bir emri uygulayan sorumlu olmaz.

(3) Konusu suç teşkil eden emir hiçbir surette yerine getirilemez. Aksi takdirde yerine getiren ile emri veren sorumlu olur.

(4) Emrin, hukuka uygunluğunun denetlenmesinin kanun tarafından engellendiği hallerde, yerine getirilmesinden emri veren sorumlu olur."

34. 30/12/1982 tarihli ve 17914 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Polis Çevik Kuvvet Yönetmeliği'nin ilgili kısımları şöyledir:

"Çevik kuvvetin görevleri

Madde 19 – Polis çevik kuvvet birimlerinin görevleri şunlardır:

- a. Kanuna uygun toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin düzenini ve güvenliğini sağlamak,*
- b. Kamu düzenini bozabilecek nitelikteki toplumsal hareketlerin meydana gelmesi muhtemel yerlerde önleyici tedbirleri almak*
- c. Grev ve lokavt sırasında işyerlerinin tahribe uğramasının veya işgalinin önüne geçmek, bu yerlerde devriye hizmetleri yürütmek,*
- d. Kanunu aykırı sokak ve meydan hareketlerini önlemek,*
- e. Toplumsal olayda, grev ve lokavtlar ile kanuna aykırı sokak ve meydan hareketlerinde toplumun veya kişilerin maddi ve manevi varlıklarını tecavüzlerden korumak,*
- f. Diğer polis kuvvetlerinin yetersizliği halinde, her türlü tören veya gösterilerde gerekli güvenlik önlemlerini almak ve düzeni sağlamak*
- g. Özel Timlerin yer almasını gerektirecek diğer operasyonları yapmak,*
- h. Yukarıdaki bentlerde gösterilen durumlarda meydana gelen kanuna aykırı olayları gerekirse zor kullanarak etkisiz hale getirmek.*

...

Olay öncesi yapılacak hazırlıklar

Madde 21 – Her polis çevik kuvvet biriminde şube müdürü veya grup amirinin başkanlığında, olayda görev alacak amirlerden bir değerlendirme grubu oluşturur. Değerlendirme grubu, kuvvetlerin olay yerine sevk, toplanması, alınacak önleyici tedbirler, olayın izlenmesi, kontrolü ve yapılacak müdahale, zor kullanma ve yakalama biçimi ve olay yerindeki delillerin korunması konularında durum mahkemesi yaparak hareket tarzlarına ilişkin esasları tespit eder, planlar ve sorumlu amire önerir.

...

Olayların izlenmesi, kontrolü ve müdahale esasları.

Madde 25 – Kanuna uygun olan ve olmayan toplantı ve gösteri yürüyüşleri ile diğer toplumsal olayların izlenmesi, kontrolü ve müdahale esasları aşağıda belirtilmiştir.

...

- c. Dağıtma emri yetkili amir tarafından verilir. Bu emri alan personel görevli amir komutasında ilgili mevzuatın tanıdığı yetkileri kullanmak üzere derhal harekete geçer.*

Yapılacak müdahale topluluğu dağıtma, toplanmayı önleme ve suçluları yakalama amacına yönelik olmalıdır.

Toplu hareketin niteliğine veya dağıtma sırasında gösterilen cebir ve şiddet veya tehdit veya saldırı veya karşı koyma derecesine ve gereğine göre kademeli şekilde artan ölçüde bedeni kuvvet, maddi güç ve silah kullanılır.

...

d. Zor kullanarak yapılacak dağıtmada aşağıdaki esaslara uyulur;

...

(11) Bina içindeki toplulukların dağıtılmasında çıkış yolları genellikle zemin seviyesinde olduğundan, mümkün olduğu ölçüde dağıtım hareketine üst katlardan zemine doğru başlanır ve binanın çıkış yollarının bu amaca uygun halde bulundurulması sağlanır.

Geniş salon ve benzeri yerlerde kapıdan içeri giren kuvvetlerce duvar kenarı izlenerek topluluk küçük parçalara bölünür ve çıkışlarda herhangi bir izdihama meydan verilmez.

...

Yakalamalar ve olay yerindeki delillerin korunması

Madde 27 – Tespit edilen zanlıların yakalanmasında, gereği ölçüsünde zor kullanılır, yakalanmış zanlılara karşı topluluğun tansiyonunu yükseltici hareketlerden kaçınılır.

...

Olay yerinde bir süre daha kalacak amir ve memurlar, olay sahasındaki suç delillerinin tespiti ve korunması için gereken her türlü tedbiri alırlar.

..."

35. İçişleri Bakanlığının yayımladığı 25/8/2011 tarihli Toplumsal Olaylarda Görevlendirilen Personelin Hareket Usul ve Esaslarına Dair Yönerge'de toplantı ve gösteri yürüyüşleri ile ilgili olarak hazırlanması gereken planlar, bu planların uygulanmasında gözönünde bulundurulacak esaslar, toplantı ve gösteri yürüyüşleri öncesinde alınması gereken tedbirler, kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşlerine müdahale sırasında uygulanacak taktik, düzen ve genel prensipler ile müdahale sonrasında yapılması gereken işlemler belirlenmiştir.

36. Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından tüm kolluk birimlerine gönderilen 15/2/2008 tarihli ve 19 sayılı "Göz Yaşartıcı Gaz Silahları ve Mühimmatları" konulu Genelge, "Göz Yaşartıcı Gaz Silahları ve Mühimmatları Kullanım Talimatı"na atıf yapmaktadır.

37. Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından 26/6/2013 ve 22/7/2013 tarihlerinde iki ayrı genelgeyle daha ayrıntılı hâle getirilen Talimatta kapalı alanda gaz kullanımındaki amacın içerideki kişileri dışarıya çıkmaya zorlamak ve gözaltına almak olduğu belirtilmiştir. Bu Talimatta ayrıca Türkiye'de kullanılan gazların olası etkileri açıklanarak gaz silahları ve mühimmatının, amacı dışında ve sağlık ekibi gibi tedbirler alınmadan kullanılmaması, gaz kullanılacağı ses yükseltici araçlarla duyurulmak suretiyle gruptan ayrılmak isteyenlerin ve üçüncü kişilerin uzaklaşmasına izin verilmesi, müdahaleden önce diğer güç kullanma vasıtalarının kullanılması, müdahale edilen grupta yaşlı, kadın, engelli profili belirlenerek müdahale stratejisinin belirlenmesi, gazdan etkilenen kişilerin kaçış yollarının açık tutulması, kişilerin orantısız güç ve aşırı gaz kullanıldığı şeklindeki iddialarının önlenmesi için müdahale ve gözaltı işlemlerinin kamera ile kayıt altına alınması, bu konuda polis eğitimlerinin gözden geçirilmesi ve uygulamalı eğitime ağırlık verilmesi gibi gazın genel kullanım usulleri açıklanmıştır.

2. İfade Özgürlüğü Yönünden

38. 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun "Huzur ve sükûnu bozanlar" kenar başlıklı 30. maddesi şöyledir:

"Yapılmakta olan toplantı veya yürüyüşte huzur ve sükûnu bozmak maksadıyla tehdit veya hakaret veya saldırı veya mukavemette bulunanlar veya başka bir suretle huzur ve sükûnun bozulmasına sebebiyet verenler, fiil daha ağır bir cezayı gerektiren ayrı bir suç teşkil etmediği takdirde, bir yıl altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

39. 5237 sayılı Kanun'un "Hakaret" kenar başlıklı 125. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. Mağdurun gıyabında hakaretin cezalandırılabilmesi için fiilin en az üç kişiyle ihtilat ederek işlenmesi gerekir.

...

(3) Hakaret suçunun;

a) Kamu görevlisine karşı görevinden dolayı,

...

İşlenmesi halinde, cezanın alt sınırı bir yıldan az olamaz."

B. Uluslararası Hukuk

1. Kötü Muamele Yasağı Yönünden

40. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 3. maddesi şöyledir:

"Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz."

41. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Sözleşme'nin 3. maddesi ile ilgili içtihadında kötü muamele yasağının demokratik toplumların en temel değeri olduğunu vurgulamıştır. AİHM tarafından, terörizmle ya da organize suçla mücadele gibi en zor şartlarda dahi Sözleşme'nin -mağdurların davranışlarından bağımsız olarak- işkence, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlerden men ettiği, kötü muamele yasağının Sözleşme'nin 15. maddesinde belirtilen toplum hayatını tehdit eden kamusal tehlike hâlinde dahi hiçbir istisnaya yer vermediği belirtilmiştir (*Selmouni/Fransa* [BD], B. No: 25803/94, 28/7/1999, § 95; *Labita/İtalya* [BD], B. No: 26772/95, 6/4/2000, § 119; *Boyd/Belçika* [BD], B. No: 23380/09, 28/9/2015, § 81; *Raninen/Finlandiya*, B. No: 20972/92, 16/12/1997, § 55).

42. Öte yandan bir muamele veya cezanın kötü muamele olduğunun söylenebilmesi için eylemin *minimum ağırlık eşiğini* aşması beklenir (*Raninen/Finlandiya*, § 55; *Erdoğan Yağız/Türkiye*, B. No: 27473/02, 6/3/2007, §§ 35-37; *Gäffen/Almanya* [BD], B. No: 22978/05, 1/6/2010, §§ 88-90; *Costello-Roberts/Birleşik Krallık*, B. No: 13134/87, 25/3/1993, § 30).

43. AİHM, Sözleşme'nin 3. maddesinin tartışılabilir ve makul şüphe uyandıran köttö muamele iddialarının etkin biçimde soruşturma yükümlülüğü getirdiğine dikkat çekmektedir (*Labita/İtalya*, § 131). AİHM'in içtihadında tanımlanan etkinlik için minimum standartlar soruşturmanın bağımsız, tarafsız, kamu denetimine açık olmasını, yetkili makamların titizlikle ve çabuklukla çalışmasını gerektirmektedir (*Mammadov/Azerbaycan*, B. No: 34445/04, 11/1/2007, § 73; *Çelik ve İmret/Türkiye*, B. No: 44093/98, 26/10/2004, § 55).

44. AİHM, insan hakları ihlalleri ile ilgili iddialarda soruşturma yükümlülüğünün mutlaka iddiayı kabul etme anlamına gelmediğini, ancak iddiaların ciddiye alınması ve adil bir sonucu garanti eden bir usulle soruşturulması gerektiğini birçok kararında dile getirmiştir (*Saçılık ve diğerleri/Türkiye*, B. No: 43044/05, 45001/05, 5/7/2011, §§ 90, 91).

2. İfade Özgürlüğü Yönünden

45. Sözleşme'nin 10. maddesi şöyledir:

"1. Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğünü ve haber ve görüş alma ve de verme özgürlüğünü de kapsar. Bu madde, Devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine tabi tutmalarına engel değildir.

2. Görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüklerin kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi veya yargı erkinin yetki ve tarafsızlığının güvence altına alınması için gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir."

46. AİHM'e göre ifade özgürlüğü, demokratik toplumun temelini oluşturan ana unsurlardandır. AİHM, ifade özgürlüğüne ilişkin kararlarında ifade özgürlüğünün toplumun ilerlemesi ve bireyin gelişmesi için gerekli temel şartlardan birini teşkil ettiğini yinelemektedir. AİHM'e göre 10. maddenin ikinci paragrafı saklı tutulmak üzere ifade özgürlüğü sadece toplum tarafından kabul gören, zararsız veya ilgisiz kabul edilen bilgi ve fikirler için değil incitici, şoke edici ya da endişelendirici bilgi ve düşünceler için de geçerlidir. İfade özgürlüğü; yokluğu hâlinde demokratik bir toplumdan söz edemeyeceğimiz çoğulculuğun, hoşgörünün ve açık fikirliliğin bir gereğidir. AİHM, 10. maddede güvence altına alınan bu hakkın bazı istisnalara tabi olduğunu ancak bu istisnaların dar yorumlanması ve bu hakkın sınırlandırılmasının ikna edici olması gerektiğini vurgulamıştır (*Handyside/Birleşik Krallık*, B. No: 5493/72, 7/12/1976 § 49; *Von Hannover/Almanya* (No. 2) [BD], B. No: 40660/08 ve 60641/08, 7/2/2012, § 101).

a. İfade Özgürlüğü ve İtibarın Korunmasını İsteme Hakkı Arasındaki İlişki

47. AİHM, kamuya mal olmuş kişilerin şöhret ve itibarı ile ifade özgürlüğünün çatışması hâlinde 10. maddenin (2) numaralı fıkrasında yer alan "başkalarının... haklarının korunması" ifadesine müracaat etmektedir. AİHM Büyük Dairesi 7/2/2012 tarihinde verdiği iki kararda (*Von Hannover/Almanya* (2) [BD] ve *Axel Springer AG/Almanya* [BD], 39954/08, 7/2/2012) ifade hürriyeti ve özel hayata saygı hakkının dengelenmesinde kullanılan ilkeleri sistematik olarak açıklamış ve uygulamıştır. Bunlar, ifade özgürlüğüne

konu açıklamanın kamu yararına ilişkin bir tartışmaya sağladığı katkı (*Von Hannover/Almanya* (2), § 109; *Von Hannover/Almanya*, B. No: 59320/00, 24/9/2004, §§ 63-66), ilgili kişinin tanınırlığı, toplumdaki rolü ve işlevi ile yazıya konu olan faaliyetin niteliği, haber veya makalenin konusu (*Von Hannover/Almanya* (2), § 110; kamu tarafından tanınan kişiler için korumanın daha esnek olacağına ilişkin bir karar için bkz. *Minelli/İsviçre* (k.k.), B. No: 14991/02, 14/6/2005), ilgili kişinin daha önceki davranışları (*Von Hannover/Almanya* (2), § 111), yayının içeriği, şekli ve etkileri (*Von Hannover/Almanya* (2), § 112), bilgilerin elde edilme koşulları ve gerçekliği (*Axel Springer AG/Almanya*, § 93; *Von Hannover/Almanya* (2), § 113) ve uygulanan yaptırımın niteliğidir (*Axel Springer AG/Almanya*, § 95).

b. Maddi Olgular ile Değer Yargısı Arasındaki Fark

48. AİHM'e göre, maddi olgular ile değer yargısı arasında dikkatli bir ayrıma gidilmeli, maddi olgular ispatlanabilirse de değer yargılarının doğruluğunu ispatlamanın mümkün olmadığı hatırd tutulmalıdır (*Lingens/Avusturya*, B. No: 9815/82, 8/7/1986, § 46). AİHM, değer yargılarının doğruluğunun ispat edilmesinin istenmesinin, yerine getirilmesi imkânsız bir talep olduğunu ve böyle bir yükümlülüğün kendiliğinden Sözleşme'nin 10. maddesinde korunan hakkın temel bir bileşeni olan görüş sahibi olma özgürlüğünü ihlal edeceğini belirtmektedir. AİHM bununla birlikte bir açıklamanın değer yargısı düzeyine ulaştığı durumlarda dahi -kendisini destekleyen bir olgusal temel olmayan değer yargıları aşırı görülebileceğinden- müdahalenin orantılılığının dava konusu sözlerin yeterli bir olgusal temele sahip olup olmadığına dayanabileceğini ifade etmiştir (*Jerusalem/Avusturya*, B. No: 26958/95, 27/2/2001, §§ 42, 43).

49. *Brasiler/Fransa* (B. No: 71343/01, 11/4/2006) kararına konu olayın incelenen başvuruya benzer yönleri bulunmaktadır:

i. Bay Brasiler (başvurucu) 1997 yılı parlamento seçimlerinde, daha sonra Paris Belediyesi başkanı olan Bay Tiberi'ye karşı Paris'ten milletvekili adayı olmuştur. Başvurucu, seçimlerin ilk turu yapıldıktan sonra daha önce yeterli sayıda oy pusulası bastırmış olmasına ve bu pusulaları oy verme yerlerine teslim edilmesi için resmi görevlilere vermiş olmasına rağmen bazı oy verme yerlerinde kendi oy pusulalarını bulamadığını iddia etmiş; bu nedenle oy pusulalarının çalındığı şikâyetinde bulunmuş ancak savcı bu şikâyetle ilgili işlem yapmamaya karar vermiştir.

ii. Başvurucu, bunun üzerine konuyla ilgili tepkilerin dile getirildiği bazı gösteri yürüyüşlerine katılmış ve bu gösterilerden birinde Bay Tiberi'nin seçimlerde hile yaptığı ve bu nedenle seçimin iptal edilmesi gerektiği yönünde ibareler içeren bir broşür dağıtmıştır. Gösteriler esnasında Bay Tiberi'nin seçimlerde entrikalar yaptığı yönünde sloganlar da atılmıştır. Bay Tiberi bu olaylar üzerine hakaret suçlamasıyla bir dava açmış; broşür ve sloganlarla ilgili sorumluluğu kabul eden başvurucu, adli soruşturmaya maruz kalmıştır.

iii. Bunun dışında bu olaylardan kısa bir süre sonra seçimlerin iptali istemiyle Anayasa Konseyine yapılan başvuru reddedilmiştir. Ret kararında seçimler esnasında bazı usulsüzlüklerin meydana geldiği, ancak bu usulsüzlüklerin seçim sonucunu değiştirmeyeceği yönünde değerlendirmeler yapılmıştır. Anayasa Konseyi, başvurunun ve bir başka adayın oy pusulalarının kaybolması hususunda, adayların oy pusulalarının süresi içinde yetkili makamlara ulaştırmadıkları yönünde bir tespitte bulunmuştur.

iv. Yapılan ceza yargılaması sonunda başvuru beraat etmiş, ancak iddialarını ispatlayamadığı için başvurunun haksız fiilden sorumluluğunun doğduğuna ve Bay Tiberi'ye zararları için 1 Fransız Frankı ödemesine karar verilmiştir (*Brasiler/Fransa*, §§ 8-23).

v. AİHM; ilk olarak maddi olgular ile değer yargısı arasında dikkatli bir ayırma gidilmesi gerektiği, maddi olgular ispatlanabilse de değer yargılarının doğruluğunu ispatlamanın mümkün olmadığı, bir açıklamanın değer yargısı olarak görüldüğü durumlarda müdahalenin orantılılığının dava konusu sözlerin yeterli bir olgusal temele sahip olup olmadığına dayandığı yönündeki içtihadını hatırlatmıştır.

vi. AİHM, başvuru konusu olaydaki açıklamaların kamu menfaatleriyle ilgili konularda olduğunu ve bunların somut olguların açıklanmasından ziyade değer yargısı olarak görülmesi gerektiğini belirtmiştir. AİHM, ayrıca açıklamaların basında ve ilgili kesimlerde konuyla ilgili sıcak tartışmaların olduğu bir ortamda yapıldığına ve Bay Tiberi'nin de daha sonra seçim sonuçlarının çarpıtıldığı yönündeki bazı iddialarla ilgili olarak adli soruşturmaya tabi tutulduğuna işaret etmiştir. AİHM, her ne kadar masumiyet karanesi gözönüne alındığında bir soruşturmaya maruz kalan kişinin suçlu olduğu varsayılmaz ise de isnada maruz kalan kişinin belediye başkanı sıfatıyla seçimlerin organizasyonu ve iyi idaresi bakımından görevleri de bulunan Bay Tiberi olması hasebiyle bu başvuru bakımından olgusal bir temelin bulunduğunu kabul etmiştir.

vii. AİHM; başvurunun ifadelerinin negatif bir anlam içerdiği, ancak belli bir düzeydeki husumet ve öneme rağmen açıklamalarındaki temel konunun bir seçimin yürütülmesiyle ilgili olduğu tespitini yapmıştır.

viii. AİHM sonuç olarak cezanın verilebilecek en düşük ceza olmasına rağmen -ifade özgürlüğüne yönelik herhangi bir müdahalenin, bu özgürlüğün kullanımı üzerinde caydırıcı etki oluşturabileceği gerçeğinden hareketle- başvurunun ifade özgürlüğüne yönelik müdahaleyi kendiliğinden haklı gösteremeyeceğini belirtmiştir (*Brasiler/Fransa*, §§ 33-44).

c. Siyasetçilerin İfade Özgürlüklerinin Korunması

50. AİHM'e göre ifade özgürlüğü, herkes için önemli olmasına karşın halkın seçilmiş temsilcileri bakımından özel bir öneme sahiptir. Çünkü seçilmiş kişiler; seçmenleri temsil ederler, seçmenlerin kaygılarına dikkat çeker ve menfaatlerini savunurlar (*Lombardo ve diğerleri/Malta*, B. No: 7333/06, 24/4/2007, § 53). Başvuru gibi muhalefet partisinden bir milletvekilinin ifade özgürlüğüne yönelik müdahaleler, AİHM'i daha sıkı bir denetim gerçekleştirmeye sevk etmektedir (*Jerusalem/Avusturya*, B. No: 26958/95, 27/2/2001, § 36).

51. AİHM, siyasi ifade özgürlüğünün önemini göstermek maksadıyla caydırıcı etki doktrinini kullanmakta; bu nedenle siyasetçilere yönelik olarak verilen cezaların küçük de olsa ifade özgürlüğü üzerinde caydırıcı etki doğabileceği sonucuna ulaşmaktadır (*Lombardo ve diğerleri/Malta*, § 61).

i. *Lombardo ve diğerleri/Malta* kararına konu olayda Malta merkezî Hükûmetiyle Fgura Yerel Konseyi arasında bir yol projesi konusunda anlaşmazlık ortaya çıkmış, bu anlaşmazlık yargıya konu olmuş ve yerel basında da yer

bulmuştur. Yerel Konseyin üyesi olan ilk üç başvuru, Yerel Konseyin bir toplantısı esnasında anlaşmazlık konusu olaya ilişkin kamusal bir toplantı yapılmasını istemişler ancak bu önerileri reddedilmiştir. Bunun üzerine ilk üç başvuru konuya ilişkin olarak bir gazetede makale yayımlamıştır. Makalede Yerel Konseyin kamuya danışmadığı ve kamunun görüşlerini göz ardı ettiği şeklinde ifadeler yer verilmiştir. Yerel Konsey, makalenin yazarı olan ilk üç başvuru ve yayının editörü olan dördüncü başvurucuya hakaret ve iftira davası açmıştır. Yargılama sonunda başvuru, iddialarını kanıtlayamadıkları gerekçesiyle yaklaşık 4.800 Avro tazminata mahkûm edilmiştir. Temyiz incelemesi sonucu tazminat yaklaşık 1.440 Avroya düşürülmüş, başvuru konuyla ilgili olarak Anayasa Mahkemesine yaptıkları anayasa şikâyeti de reddedilmiştir (*Lombardo ve diğerleri/Malta*, §§ 5-32).

ii. AİHM bu başvuruda; Yerel Konsey gibi seçilmiş bir kurumun ihmal ya da icraatına yönelik eleştirilere ilişkin kısıtlamaların çok istisnai koşullarda haklı gösterilebileceğine, Yerel Konsey gibi siyasi bir kurumun kendisine yönelik eleştirilere karşı daha yüksek düzeyde bir hoşgörü göstermesi gerektiğine işaret etmiştir. AİHM'e göre kamusal menfaatlerle ilgili politik konuşmaları ya da tartışmaları sınırlamaya dair alan oldukça dardır. AİHM, başvuru konusu olayın kamusal menfaatlerle ilgili politik tartışmalar kapsamında olduğunu ve makalenin de olaya basın aracılığıyla kamunun dikkatini çekmek amacını taşıdığını belirtmiştir.

iii. AİHM bu başvuru kapsamında; politik tartışmaların belli kelimelerin yorumu üzerinde oybirliği gerektirmediği, başvuru konusunun toplantı tekliflerinin reddedilmesinin Yerel Konseyin halka danışmadığı yönündeki iddialar için kullanılan değer yargıları bakımından yeterli bir olgusal temel oluşturduğu tespitini yapmıştır. AİHM, böyle olmasa dahi değer yargılarının ispatlanmasının beklenemeyeceğini ve başvuru konusu olaydaki değer yargılarının iyi niyetle dile getirilmediğini gösteren hiçbir bulgu olmadığını belirtmiştir. AİHM -her koşulda- devam etmekte olan bir politik tartışma kapsamındaki ifadeler bakımından olgu isnadı ve değer yargıları arasındaki ayrımın da daha az önemli hâle geldiğine işaret etmiştir.

iv. AİHM, başvuru konusuna yönelik yaptırımın onların gelecekte Yerel Konseyi eleştirme konusunda isteksiz davranmaya sevk edebileceği hususunun da dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir. AİHM bu gerekçelerle başvuru konusu olaydaki ifadelerin kabul edilebilir eleştiri sınırlarını aşmadığı, yargılamanın ceza yargılaması olmayıp tazminat davası olmasının ve verilen tazminatın nispeten düşük olmasının da müdahaleye dayanak olan gerekçelerin ilgili ve yeterli olmadığı sonucunu değiştirmede kanaatine varmış ve başvuru konusuna yönelik müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olmadığı sonucuna ulaşmıştır (*Lombardo ve diğerleri/Malta*, §§ 52-63).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

52. Mahkemenin 6/2/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. İnsan Haysiyetiyle Bağdaşmayan Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucuların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

53. Başvurucular, güvenlik güçlerinin darp ve hakaretine maruz kaldıklarını ileri sürmüşlerdir. Başvurucu Yonca Koyun ek olarak kendisine cinsel saldırıda bulunulduğunu da iddia etmiştir. Başvurucu Doğuş Yavuz dışındaki başvurucular olayda kapalı alanda ve yoğun miktarda göz yaşartıcı gaz kullanıldığını, güvenlik güçlerinin bununla da yetinmeyip doğrudan yüz bölgelerini hedef aldığını, gaz sebebiyle uzun süre nefes alamama, yüz ve diğer bölgelerde tahriş gibi şikâyetlerle karşılaştıklarını, başvuru Nurhan Barış Polat'ın bu nedenle binanın penceresinden atlayarak topuklarını kırdığını belirtmişlerdir. Başvurucular götürüldükleri hastanede şikâyetlerinin ve arazlarının muayene formuna tam olarak yansıtılmadığından, durumlarının gerektirdiği tedaviyi alamadıklarından da yakınmışlardır.

54. Başvurucular; güvenlik güçlerinin hakaret ve darbına, Yonca Koyun'un cinsel saldırıya maruz kalmasına ve göz yaşartıcı gazla yapılan müdahalenin gereksiz ve ulaşılacak istenen amaçla açıkça orantısız olmasına rağmen Cumhuriyet Başsavcılığının olayın gerçekleşme koşullarını araştırmak yerine olaya karışan kolluk görevlilerince düzenlenen tutanağa bağlı kalarak bir sonuca vardığını, bu durumun ise söz konusu soruşturmanın yetersizliğini açıkça ortaya koymasının yanında tarafsızlığına ve bağımsızlığına gölge düşürdüğünü ileri sürmüşlerdir. Başvurucular, Cumhuriyet Başsavcılığının kararına yaptıkları itirazlarını inceleyen Hâkimliğin de kolluk görevlilerince düzenlenen belgeyi dikkate alıp bir araştırma yapmaksızın karar verdiğini, arama ve elkoyma kararlarının hukuka aykırı olduğunu belirterek Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında koruma altına alınan kötü muamele yasağı ile Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

55. Bakanlık; başvurucular tarafından ileri sürülen şikâyetlerin Anayasa'nın 17. maddesi kapsamında incelenmesi gerektiğini ve başvurucuların 17. madde kapsamında görülebilecek şikâyetlerinin yakalanmaları esnasında oluşan ve basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek düzeyde yararlanmalardan kaynaklandığını belirterek güvenlik güçlerinin olaya orantılı müdahalesinin doğal sonucu olarak değerlendiren bu yaralanmaların anılan maddenin ihlali sonucunu doğurmayacağını ifade etmiştir.

56. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

2. Değerlendirme

57. Anayasa'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" kenar başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı ve üçüncü fıkrası şöyledir:

" Herkes, ... maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

...

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

58. Anayasa'nın "*Devletin temel amaç ve görevleri*" kenar başlıklı 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, ...Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlandıran siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

a. Şikâyetlerin Vasıflandırılması ve İncelemenin Kapsamı Yönünden

59. Kötü muamele yasağına ilişkin şikâyetlerin incelenmesinin -devletin negatif ve pozitif yükümlülükleri dikkate alınarak- maddi ve usul yönlerinden ayrı ayrı ele alınması gerekmektedir. Devletin negatif yükümlülüğü, bireyleri işkence, eziyet veya insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele ya da cezaya tabi tutmama sorumluluğunu içerirken pozitif yükümlülük, hem gerekli yasal ve idari çerçeveyi oluşturarak bireyleri bu tür muamelelerden korumayı (önleyici yükümlülük) hem de olaydan sonra etkili bir soruşturma yoluyla sorumluların tespiti ve gerektiğinde cezalandırılmasını (soruşturma yükümlülüğü) içermektedir. Kötü muamele yasağının olay öncesi ve anına ilişkin maddi yönü, önleyici tedbirler alma yükümlülüğü ve negatif yükümlülüğü kapsamakta; pozitif yükümlülüğün iki unsurundan biri ve olay sonrasına ilişkin olan etkili soruşturma yükümlülüğü ise kötü muamele yasağının usul yönünü oluşturmaktadır. Somut olayda kötü muamele yasağının negatif yükümlülüğe ilişkin maddi yönü ile etkili ceza soruşturması yürütülmesine ilişkin usul yönünün ihlal edildiği ileri sürülmektedir. Şikâyetin incelenmesinde öncelikle kabul edilebilirlik kriterleri ele alınacaktır. Başvurucu Doğuş Yavuz'un iddiaları -başvuru formu ve eklerindeki bilgi ve belgeler dikkate alınarak- diğerlerinden ayrı olarak değerlendirilecektir.

60. Öte yandan başvuru sahiplerinin adil yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki şikâyetleri, kötü muamele yasağı kapsamında görüldüğünden bu iddialar yönünden ayrı bir değerlendirme yapılmasına gerek duyulmamıştır.

b. Kabul Edilebilirlik Yönünden

i. Başvurucu Doğuş Yavuz Yönünden

61. Başvurucu; diğer başvuru sahipleri ile birlikte temsil edildiği vekil tarafından tüm başvurular için düzenlenen bireysel başvuru formunda, kolluk görevlilerinin darp ve hakaretine maruz kaldığını, bunların kötü muamele yasağını ihlal ettiğini, buna rağmen görevliler hakkında etkili bir soruşturma yürütülmediğini iddia etmiştir. Başvuru formu ve eklerindeki bilgi ve belgeler; polis'in başvuru sahibinin üyesi olduğu Partinin teşkilat binasına girdiği sırada başvuru sahibinin orada bulunmadığını ortaya koymaktadır. Başvuru formunun incelenmesinden diğer başvuru sahiplerinin -on üç başvuru şeklinde ifade edilmiştir- bina içinde ve dışında yoğun şekilde göz yaşartıcı gazla maruz kaldığı ve bunun etkileri ileri sürülmüşken bu başvuru yönünden aynı konuda bir şikâyet ileri sürülmemiştir. Bireysel başvuru formunda başvuru sahibinin şikâyetinin darp ve hakarete maruz kalması şeklinde ve diğer başvuru sahiplerinin şikâyetleriyle birlikte formüle edildiği, ancak kendisine yöneldiği ileri sürülen darp ve hakarete ilişkin mekân ve zaman unsurları dâhil herhangi bir açıklama yapılmadığı anlaşılmaktadır.

62. Olay sonrasındaki anlatımları da başvuru sahibinin olayın ilk aşamasında Parti teşkilatı binasında bulunmadığını göstermektedir. Başvurucu, olayın başlangıcından sonra kalabalığı görüp geldiğinde binanın dışında kendisiyle polis memurları arasında yaşandığını

ileri sürdüğü birtakım olaylardan bahsetmiştir. Bununla birlikte başvuru, bu olaylar sırasında bir darba, hakarete ya da cop ve benzeri bir vasıta ile maddi güce maruz kalmadığını açıkça ifade ederek sadece başvuru Deniz Karadeniz'e yönelik olarak kullanılan gazdan etkilendiğini iddia etmiştir. Hakkında düzenlenen adli raporda da herhangi bir darp ve cebir izine rastlanmadığının belirtildiği anlaşılmıştır.

63. Başvurucunun olay sonrasına ilişkin anlatımları ve eldeki diğer bilgi ve belgeler, kendisine yönelik maddi güç uygulanmadığını açıkça ortaya koymaktadır. Başvuru, diğer başvurucuya sıkılan gazdan etkilendiği iddiasını bir delile dayandırmış da değildir.

64. Diğer taraftan olay sonrasında kolluk görevlileri tarafından düzenlenen tutanakta, başvurunun bina dışında arkadaşlarının gözetimine alınmasına engel olmaya çalışıldığını ve yakalanması üzerine direndiğinin, bu nedenle kendisine kademelî olarak kuvvet uygulandığının belirtildiği görülmektedir. Bununla birlikte tutanakta, kullanılan kuvvetin mahiyeti konusunda bir açıklama bulunmamaktadır.

65. Öncelikle kötü muamele konusundaki iddiaların uygun delillerle desteklenmesi gerektiği belirtilmelidir. İddia edilen olayların gerçekliğini tespit etmek için her türlü makul şüpheden uzak kanıtların varlığı gerekir. Bu nitelikteki bir kanıt yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karinelere de oluşabilir (*Ali Rıza Özer ve diğerleri* [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, § 83). Bu bağlamda her kötü muamele iddiasının Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının getirdiği korumadan ve devlete yüklediği pozitif yükümlülüklerden yararlanması beklenemez. Bu bağlamda kanıtlar değerlendirilirken ilgililerin süreçteki tutumları da dikkate alınmalıdır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 95).

66. Bu noktada bireysel başvuru formundaki darp ve hakaret iddialarının bu nedenlerle savunulabilir olduğunun ve uygun delillerle desteklendiğinin değerlendirilemeyeceği belirtilmelidir. Diğer taraftan Cumhuriyet Başsavcılığı bu başvurucuya yönelik olarak da zor kullanıldığını, ancak zor kullanımındaki sınırın aşılmadığına karar vermiştir. Olay tutanağında da zor kullanımının kabul edildiğini dikkate alan Anayasa Mahkemesi kolluk görevlilerinin eylemlerinin kötü muamele yasağı kapsamında kalıp kalmadığını, uygun delillerle desteklenmediği için savunulabilir bulunmayan darp ve hakaret iddiaları hariç tutularak sadece yakalama işlemi sırasında başvuru bedensel kuvvet uygulandığı sonucuna ulaşarak değerlendirmiştir.

67. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi için asgari bir ağırlık derecesine ulaşmış olması gerekmektedir. Bu asgari eşik göreceli olup her olayda asgari eşiğin aşıp aşılmadığı somut olayın özellikleri dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Bu bağlamda muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi faktörler önem taşımaktadır (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 23). Değerlendirmeye alınacak bu unsurlara muamelenin amacı ve kastı ile ardındaki saik de eklenebilir. Ayrıca kötü muamelenin heyecanın ve duyguların yükseldiği sırada meydana gelip gelmediğinin tespiti de dikkate alınması gereken diğer bir faktördür (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 83).

68. Başvurucuya uygulanan bedensel kuvvet, hakkında düzenlenen adli muayene raporuna göre fiziksel bütünlüğü üzerinde herhangi bir etki yaratmamıştır. Başvuru, eylemin ruhsal etkisinden de bahsetmemiştir. Başvuru, eylemin fiziksel ve ruhsal etkileri

dışında süresi ile başvuruçunun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi kötü muamele yasağı kapsamında dikkate alınmasını gerektiren başkaca herhangi bir etken de içermemektedir. Dolayısıyla güvenlik güçlerinin uyguladıkları bedensel kuvvet, kötü muamele yasağı kapsamında değerlendirme ölçütü olarak dikkate alınan asgari ağırlık derecesine ulaşmamıştır. Oysa kötü muamele yasağı, çeşitli etkenler dikkate alınarak belirlenen asgari ağırlık eşliğine ulaşan eylemler bakımından gündeme gelebilmektedir. Bu nedenle başvuruçunun iddialarının bir dayanağının olmadığı açıkça görülmektedir.

69. Açıklanan gerekçelerle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

ii. Diğer Başvurucular Yönünden

70. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Esas Yönünden

i. İnsan Haysiyetiyle Bağdaşmayan Muamele Yasağının Maddi Yönünün İhlal Edildiğine İlişkin İddia

(1) Genel İlkeler

71. Herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrasında insan haysiyetinin korunması amaçlanmış, üçüncü fıkrasında da kimseye *ışkence* ve *eziyet* yapılamayacağı, kimsenin *insan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza* veya muameleye tabi tutulamayacağı hüküm altına alınmıştır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 80).

72. Devletin bireyin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına saygı gösterme yükümlülüğü, öncelikle kamu otoritelerinin bu hakka müdahale etmemelerini, özellikle anılan maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen şekillerde fiziksel ve ruhsal zarar görmelerine neden olmalarını gerektirir. Bu, devletin bireyin vücut ve ruh bütünlüğüne saygı gösterme yükümlülüğünden kaynaklanan negatif ödevidir (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 81).

73. Anayasa'da kötü muamele, kişi üzerindeki etkisi gözetilerek derecelendirilmiş ve farklı kavramlarla ifade edilmiştir. Dolayısıyla Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında geçen ifadeler arasında bir yoğunluk farkının bulunduğu görülmektedir. Bir muamelenin *ışkence* olarak nitelendirilip nitelendirilmeyeceğinin belirlenebilmesi için anılan fıkarda geçen *eziyet* ve *insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele* kavramları ile *ışkence* arasındaki ayrıma bakmak gerekir. Bu ayrımın Anayasa tarafından, özellikle çok ağır ve zalimane acılara neden olan kasti insanlık dışı muamelelerdeki özel duruma işaret etmek ve bir derecelendirme yapmak amacıyla getirildiği ve anılan ifadelerin 5237 sayılı Kanun'da düzenlenen *ışkence* ve *eziyet* suçlarının unsurlarından daha geniş ve farklı bir anlam taşıdığı anlaşılmaktadır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 84).

74. Buna göre anayasal düzenleme bağlamında kişinin maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne en fazla zarar veren muamelelerin *işkence* olarak belirlenmesi mümkündür (*Tahir Canan*, § 22). Muamelelerin ağırlığının yanı sıra işkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 1. maddesinde *işkence* teriminin özellikle bilgi almak, cezalandırmak veya yıldırma amacıyla ya da ayrımcı bir nedenle kasten ağır acı veya ızdırıp vermeyi kapsadığı belirtilerek *kasıt* unsuruna da yer verilmiştir (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 85).

75. *İşkence* seviyesine varmayan fakat yine de önceden tasarlanmış, uzun bir dönem içinde saatlerce uygulanmış, fiziki yaralanmaya, yoğun maddi ya da manevi ızdıraba sebep olan insanlık dışı muameleler *eziyet* olarak tanımlanabilir (*Tahir Canan*, § 22). Bu hâllerde meydana gelen acı, meşru bir muamele ya da cezada kaçınılmaz bir unsur olarak bulunan acının ötesine geçmelidir. İşkenceden farklı olarak *eziyetle* ızdırıp verme kastının belli bir amaç doğrultusunda yapılması şartı aranmaz. Fiziksel saldırı, darp, psikolojik sorgu teknikleri, kötü şartlarda tutma, kişiyi kötü muamele göreceği bir yere sınır dışı ya da iade etme, devletin gözetimi altında kişinin kaybolması, kişinin evinin yok edilmesi, ölüm cezasının infazının uzunca bir süre beklenmesinin doğurduğu korku ve sıkıntı, çocuk istismarı gibi muameleler Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında *eziyet* olarak nitelendirilebilir (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 89).

76. Mağdurları küçük düşürebilecek ve utandırabilecek şekilde kendilerinde korku, küçük düşürülme, elem ve aşağılanma duygusu uyandıran veya mağduru kendi iradesine ve vicdanına aykırı bir şekilde hareket etmeye sürükleyen aşağılayıcı nitelikteki daha hafif muamelelerin ise *insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele* veya ceza olarak tanımlanması mümkündür (*Tahir Canan* § 22). Burada *eziyetten* farklı olarak kişi üzerinde uygulanan muamele, fiziksel ya da ruhsal acıdan öte küçük düşürücü veya aşağılayıcı bir etki oluşturmaktadır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 89).

77. Bir kötü muamele bunlardan hangisini oluşturduğunun belirlenebilmesi için her somut olayın kendi özel koşulları içinde değerlendirilmesi gerekir. Muamelelerin kamuya açık olarak yapılması onun aşağılayıcı ve insan haysiyetiyle bağdaşmayan nitelikte olup olmamasında rol oynasa da bazı durumlarda kişinin kendi gözünde küçük düşmesi de bu seviyedeki bir kötü muamele için yeterli olabilmektedir. Ayrıca muamelelerin küçük düşürme ya da aşağılama kastı ile yapıp yapılmadığı dikkate alınsa da böyle bir amacın belirlenememesi, kötü muamele yasağı ihlali olmadığı anlamına gelmeyecektir. Bir muamele hem eziyet hem de insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele niteliğinde olabilir. Her türlü işkence, aynı zamanda insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele oluştururken insan haysiyetiyle bağdaşmayan her muamele eziyet niteliğinde olmayabilir. Tutulma koşulları, tutulanlara yapılan uygulamalar, ayrımcı davranışlar, devlet görevlileri tarafından sarf edilen hakaretimiz ifadeleri, engelli kimselerin karşılaştığı kimi olumsuz durumlar, kişiye normal olmayan bazı şeyleri yedirme içirme gibi aşağılayıcı muameleler insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele olarak ortaya çıkabilir (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 90).

78. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının herhangi bir sınırlama sebebi öngörmediği ve işkence, eziyet ve insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak bir nitelik taşıdığı ifade edilmelidir. Kötü muamele yasağının mutlak mahiyeti, Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında belirtilen savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike hâlinde dahi geçerlidir (*Ali Rıza Özer ve diğerleri*, § 74).

79. Bununla birlikte Anayasa'nın 17. maddesinin belirli bir yasal muamele kapsamında bir yakalamayı gerçekleştirmek için güç kullanımını yasaklamadığı da belirtilmelidir. Kolluk görevlileri, görevlerini yaparken bir direnme ile karşılaştıklarında direnmeyi kırabilmek amacıyla ve kıracak ölçüde zor kullanmaya yetkilidir (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 92). Ancak sadece sınırları belli bazı durumlarda güvenlik güçleri tarafından fiziksel güce başvurulmasının kötü muamele olmadığı kabul edilebilmektedir. Bu kapsamda yakalamayı gerektiren durumlarda ve kişinin kendi tutumundan dolayı fiziksel güce başvurulması mümkündür (*Ali Rıza Özer ve diğerleri*, § 82)

80. Ancak kişinin kendi davranışından veya tutumundan dolayı güce başvurmak dışında başka bir çarenin kalmaması sonucu kesinlikle zorunlu hâle gelmedikçe bu gibi fiiller, prensip olarak kötü muamele yasağını ihlal edecektir. Ayrıca bu tür bir güç, aşırı olmamak kaydıyla kullanılabilir. Bu bağlamda suçla mücadelede özgü inkâr edilemez zorlukların bireylerin vücut dokunulmazlığı açısından sağlanacak korumaya sınırlar koymasını haklı kılamayacağı belirtilmelidir (*Ali Rıza Özer ve diğerleri*, § 92). Buna göre yakalama sırasında kötü muamele yapıldığı iddiaları değerlendirilirken güç kullanmayı kesinlikle gerekli kılan bir durumun olup olmadığı ile kullanılan gücün orantılı olup olmadığı gözetilmelidir (*Gülşah Öztürk ve diğerleri*, B. No: 2013/3936, 17/2/2016, § 52; *Arif Haldun Soyğür*, B. No: 2013/2659, 15/10/2015, § 51).

81. Yakalama sırasındaki aktif direnme, kolluk görevlisine karşı fiili saldırı veya güç kullanımı sonucu görevini yapmasına engel olma şeklinde gerçekleştirilirken, pasif direnme, evrak göstermeme, araca binmeme, araçtan inmeme gibi kolluk görevlisinin talimatına uymama şeklinde tezahür etmektedir. Kolluk görevlisinin kullanacağı güç, direnmenin türüne göre değişebileceği gibi kullanımın meşru bir zemine oturması için direnmenin sona ermemiş olması gerekmektedir (*Arif Haldun Soyğür*, § 52). Diğer taraftan kolluk görevlisinin zor kullanma yetkisi bir cezalandırma ya da öğ alma aracına dönüşmemelidir. Aksi hâlde bu durum kötü muamele yasağının ihlali sonucunu doğurabilir (*Arif Haldun Soyğür*, § 54).

82. Kolluk tarafından toplumsal olaylara müdahale aracı olarak göz yaşartıcı gaz kullanılmasının ulusal ve uluslararası mevzuatta yasaklanmadığı dikkate alınmalıdır. Ancak bu tür gazların kullanım usullerinde öngörülen kriterlerin de yerine getirilip getirilmediği Anayasa'nın 17. maddesi kapsamında denetlenmelidir (*Ali Rıza Özer ve diğerleri*; *Özlem Kır*, B. No: 2014/5097, 28/9/2016; *Turan Uytun ve Kevser Uytun*, B. No: 2013/9461, 15/12/2015).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

83. Dosyadaki bilgi ve belgeler somut olayda başvuru sahiplerinin hakarete maruz kaldıkları iddiası bakımından *makul şüphenin ötesine* geçildiğini gösterecek nitelikte değildir. Aynı durum başvuru Yonca Koyun'un cinsel saldırı iddiası için de geçerlidir.

84. Buna karşılık güvenlik güçlerinin başvuru sahiplerine karşı biber gazı kullanımını da içerecek şekilde maddi güç kullandığı konusunda bir ihtilaf bulunmamaktadır. Bu durum, olay sonrasında başvuru sahipleri hakkında düzenlenen adli raporlardan da açıkça anlaşılmaktadır. Kolluk görevlilerinin beyanlarında, bu görevlilerce düzenlenen tutanakta ve Cumhuriyet Başsavcılığının ilgili kararında da olayda maddi güç kullanıldığı kabul edilmiştir. İhtilaf konusu olan husus ise bu güce başvuru sahiplerinin gerekliliği ile gücün orantılılığıdır.

85. Somut olayda kolluk görevlileri, Cumhuriyet savcısının Parti binasında asılı bulunan pankartın indirilerek elkonulması ve başvurucuların yakalanması yolundaki talimatını yerine getirmek amacıyla binaya girmek istemişler, ancak bina içinde bulunan başvurucular, kapıyı açmamışlardır. Bu aşamadan sonraki gelişmelere ilişkin olarak kolluk görevlileri ile başvurucuların anlatımları arasında ciddi farklılıklar bulunmaktadır.

86. Kolluk görevlilerinin Cumhuriyet savcısının talimatını yerine getirmek amacıyla binaya girmeye çalıştıklarının altı çizilmelidir. Cumhuriyet savcısının talimatını uygulamanın kolluk görevlilerinin vazifelerinin bir gereği olduğu açıktır. Öte yandan başvurucuların Cumhuriyet savcısının talimatını icra eden kolluk görevlilerine kapıyı açma yükümlülüğü altında bulundukları belirtilmelidir. Talimatın hukuka aykırı olduğunun düşünülmesi kapının açılmaması için haklı bir gerekçe olarak görülemez. Dolayısıyla Cumhuriyet savcısının talimatını uygulamak amacıyla binaya girmek isteyen kolluk görevlilerine kapının açılmaması hâlinde kolluk görevlilerinin zor kullanarak binaya girmeye çalışmalarının meşru bir temelini bulduğu söylenebilir.

87. Ancak somut olayda kolluk görevlilerinin binaya giriş anına ilişkin olarak tarafların farklı anlatımları bulunmaktadır. Kolluk görevlilerinin düzenlediği tutanağa göre kapıyı açmaları hususunda başvurucuların ikna edilememesi üzerine zor kullanılarak içeriye girilmesi mecburiyetinde kalmıştır. Buna karşılık başvurucular Çevik Kuvvetten önce binanın önüne gelen ve kapıyı tekmeleyen sivil giyimli kişilerin iktidar partisinin mensupları olduğu düşüncesiyle kapıyı açmadıklarını, sonradan olay yerine gelen Çevik Kuvvetin ise hiçbir uyarıda bulunmadan kapıyı kırıp binaya girdiğini ileri sürmüşlerdir. Dosyada bulunan bilgi ve belgeler taraflardan herhangi birinin anlatımına üstünlük tanınmasına elverişli değildir. Bu nedenle somut olayda maddi güç kullanımının gerekliliğiyle ilgili bir değerlendirme yapılmaması uygun görülmüştür.

88. Bununla birlikte kolluk görevlilerince güç uygulanmasının zorunlu hâle geldiği kabul edilse bile bu gücün orantılı olup olmadığının da değerlendirilmesi gerekir. Başvuru dosyasında yer alan bilgi ve belgeler, kullanılan gücün orantılılığının değerlendirilmesi bakımından yeterli bir nitelik taşımaktadır.

89. Kolluk görevlilerince yakalanmak istenen ancak kolluk görevlilerine direnen bir kimsenin yakalanmasına yönelik olarak kullanılan maddi güç, bu kişinin direncinin kırılmasına yetecek ölçüyle sınırlı olmalıdır. Gösterilen direncin şiddetine bağlı olarak kolluk görevlilerinin uyguladığı gücün şiddetinin artması da makul görülmelidir. Kullanılan gücün şiddetinin değerlendirilmesinde kolluk görevlilerinin belli ölçüde takdir yetkisini haiz olduğunun kabulü gerekir. Ancak uygulanan güç hiçbir biçimde *direncin kırılması* amacının ötesine taşmamalı ve direnen kişiye eza verdimmeye yönelmemelidir. Bu bağlamda direncin kırılması amacının sağlanması için gereken ölçünün üzerinde kullanılan maddi gücün artık amacından saptığı ve salt fiziksel acı vermeyi hedeflediği sonucuna ulaşılması mümkündür. Bu şekildeki bir güç kullanımının Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kabul ettiği sınırlar içinde kaldığının söylenmesi mümkün değildir. Öte yandan uygulanan gücün orantılı olup olmadığı değerlendirilirken yakalama kararıyla ulaşmak istenen amaç ve direncin kırılması için seçilen aracın niteliği de gözönünde bulundurulur.

90. Somut olayda kolluk görevlilerinin amacı Parti binasına asılan ve Cumhuriyet savcısınca suç teşkil ettiği değerlendirilen pankartı indirmek, bu pankartı asan ve pankart asma dışında ayrıca Başbakan'a yönelik hakaret içeren sözler sarf ettikleri değerlendirilen kişileri yakalamaktır. Belirtilen amaçla olay yerine gelen ve sayıları on kadar olduğu

anlaşılan sivil polislerin kısa bir süre sonra bina dışında müdahaleye hazır bekleyen Çevik Kuvvet polisini bina içine çağırdığı anlaşılmaktadır. Parti binasının kapısının kırılmasıyla içeriye giren Çevik Kuvvet polisinin, bina içindeki bir odada bulunan başvurululara yönelik olarak doğrudan biber gazı kullandığı başvuru dosyasındaki belgelerden tespit edilmektedir.

91. Anayasa Mahkemesi önceki kararlarında; kolluk görevlilerinin toplumsal olaylara müdahalesinde araç olarak kabul edilen, ulusal ve uluslararası mevzuatta da kullanımı yasaklanmayan biber gazı/göz yaşartıcı gaz kullanım usullerini yaşam hakkı ve kötü muamele yasağı kapsamında maddi güç kullanımının orantılılığı bağlamında denetlemiştir. Bu incelemelerde Türkiye Tabipler Birliğinin yayımladığı *toplumsal olaylarda kullanılan kimyasal silahlara ilişkin bilgi notunda* Türkiye’de kullanılan gazın solunum darlığı, bulantı, kusma, tahriş gibi sonuçlarının olabileceğinin hatta çocuklarda, yaşlılarda, gebelerde ve kronik rahatsızlıkları olanlarda ölüme varabilecek vahim sonuçlar doğurabileceğinin belirtildiği hususu da dikkate alınmıştır (*Ali Rıza Özer ve diğerleri*, § 91).

92. Yukarıda belirtilen olası etkileri gözetildiğinde bu tür gazların kullanılması, direncin kırılması için elverişli olan diğer araçların öncelikle denemesi ve bunlardan bir sonuç elde edilememesi veya bir sonuç alınamayacağının somut olayın şartlarında açıkça anlaşılabilir olması koşuluyla hukuka uygun görülebilir. Ayrıca bu gazların kapalı alanda kullanılması hâlinde olumsuz tesirlerinin artabileceği de gözetilmelidir. Somut olayda gazın etkilerinden kaçış imkânı bulunmayan kapalı bir alanda başvurululara sıkıldığı anlaşılmaktadır. Kolluk görevlileri aynı amacı temin edecek alternatif güç kullanım vasıtalarının kullanılmasının mümkün olup olmadığını değerlendirmemişlerdir. Başvuruluların tamamının muhtemel kaçma girişimlerine karşı yeterli önlemlerin alındığı, bu çerçevede binanın dışında sayıca yeterli kolluk görevlisinin bulunduğu, bina dışında bulunan kolluk görevlilerinin muhtemel kaçma ve direnç gösterilmesi riskini bertaraf etmeye elverişli vasıtalarla donatılmış oldukları gözlemlenmiştir.

93. Çevik Kuvvet polisi bu tür müdahaleler konusunda yeterince eğitim almış ve benzer olaylara müdahale konusunda tecrübeli personelden teşekkül ettirilmiş özel bir müdahale birimidir. Bu birime mensup görevlilerin kapalı bir alanda gerçekleşen olaya doğrudan gaz kullanmak suretiyle müdahale etmeleri -olayın açıklanan koşulları gözönüne alındığında- kullanılan gücün orantılılığı bakımından kabul edilebilir görünmemektedir.

94. Kolluk görevlilerince düzenlenen tutanakta, gaz kullanıldığı anda odanın pencerelerinin açık olduğu belirtilmiş ise de olay sonrasında bir inceleme yapılarak oda pencerelerinin açık olduğuna dair kesin bir tespitin yapılmadığı görülmektedir. Kaldı ki bu tür gazların açık hava dışındaki kullanımlarının dahi olası etkileri değerlendirildiğinde oda camlarının açık olması, kapalı alanda gaz sıkma biçimindeki maddi güç kullanımını orantılı kılan bir unsur olarak görülemez.

95. Öte yandan kapalı ortamda gaz kullanılmasının orantılı olup olmadığına ilişkin değerlendirmelerde gaza maruz kalan kişilerin gazın etkilerinden kurtulmak için kaçış yollarına sahip olup olmadıklarının da dikkate alınacak bir unsur olduğu vurgulanmalıdır. Olayda dar bir alanda kalabalık hâlde bulunan başvurululara gaz kullanılacağı ve bu nedenle kendilerine bir zarar gelmemesi için dışarıya çıkmalarının uygun olacağı başvurululara bildirilmediği gibi gaza maruz kalmaları hâlinde mümkün olan en kısa sürede dışarıya çıkabilmelerini sağlayacak bir imkânın da başvurululara sağlanmadığına işaret edilmelidir. Nitekim başvuru formunda, başvuru Nurhan Barış Polat’ın kolluğun iddiasının aksine kolluk görevlilerinden kaçmak için değil gazın etkilerden kurtulmak için aşağı atladığı belirtilmiştir. Asliye Ceza Mahkemesinin kabulü de bu yöndedir.

96. Başvuruculara ilişkin adli muayene raporlarında başvurucuların bir kısmının *tüm yüz bölgesinin kızarık* olduğunun belirtildiği görülmektedir. Bu durum kapalı alanda kullanılan gazın başvurucular üzerindeki fiziksel etkilerini açıkça ortaya koymaktadır. Ayrıca başvurucular, solunum darlığı yaşadıklarını belirtmişlerdir. Başvurucu Nurhan Barış Polat Çevik Kuvvet ekibinden kaçmadığını, aksine gazın etkilerine daha fazla dayanamayıp binadan atlamak zorunda kaldığını ifade etmiştir. Bu koşullar gazın başvurucular üzerindeki fiziksel etkisinin derecesinin hafif olmadığı sonucuna varılması için yeterli olup kullanılan gaz miktarının ayrıca değerlendirilmesine gerek bulunmamaktadır.

97. Kaldı ki aşağıda usul yükümlülüğünün incelendiği bölümde açıklanacağı gibi olayda diğer mühimmatın yanında gaz fişekleri atan tüfeklerin kullanıldığı ileri sürüldüğü hâlde yetkili mercilerin kullanılan gaz miktarı ile ilgili kesin bir bilgi elde etmek için herhangi bir çaba içine girmedikleri görülmektedir (bkz. § 112). Görevliler, başvurucuların bulunduğu oda dışında olmalarına rağmen Çevik Kuvvet ekibinin binaya girmesiyle, kullanılacak gazdan etkilenmemek için hemen binadan çıktıklarını ifade etmişlerdir. Bu ifadeler olayda maddi güç kullanılmasında diğer hiçbir alternatifin değerlendirilmediğini, Çevik Kuvvet polislerinin diğer şartları değerlendirmeksizin doğrudan gaz kullanması yönünde alınan bir karar doğrultusunda binaya girdiğini de göstermektedir.

98. Diğer taraftan bu tür gazların kullanılması, başka bir çarenin kalmadığı zorunlu bir durumdan kaynaklanmış olsa dahi gaza maruz kalıp kontrol altına alınan kişilerin sağlık kuruluşuna derhâl ulaştırılmaları ve burada şikâyetlerine ilişkin rahatlatıcı tedbirlerin kendilerine sunulması gerekmektedir. Gazın etkileri gözönüne alınmalı ve bu tür şikâyetlerin giderilmesi için uzman sağlık personelinin mümkün olan en kısa sürede yardım alınmalıdır. Ayrıca bu tür kullanımlardan önce gazdan etkilenenler için gerekli tıbbi müdahale için hazırlıkların -ambulans, sağlık personeli ya da oksijen maskesinin hazır edilmesi gibi- yapılmış olması da gereklidir. Somut olayda gaz kullanımından önce böyle bir hazırlığın yapıldığına ilişkin açıklama, bilgi ve belge bulunmamaktadır.

99. Açıklanan tüm hususlar birlikte değerlendirildiğinde kapalı alanda göz yaşartıcı gaz kullanılarak gerçekleştirilen maddi güç kullanımının somut olayın koşullarında orantılı olmadığı kanaatine ulaşılmıştır.

100. Başvuruda kullanılan gücün orantısız olduğuna karar verildiğinden başvurucuların kontrol altına alınmalarının öncesinde ve sonrasında doğrudan yüz bölgeleri hedef alınarak gaza maruz bırakıldıkları yolundaki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir. Öte yandan başvurucuların cop ve başka vasıtalar kullanılarak orantısız güce maruz kaldıkları şeklindeki iddiaları da aynı gerekçeyle değerlendirmeye tabi tutulmamıştır.

101. Sonuç olarak somut olayın gerçekleşme koşulları dikkate alındığında güvenlik güçleri tarafından gerçekleştirilen orantısız eylemlerin belli bir ağırlık düzeyine ulaştığı ve olayda Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edildiği kanaatine varılmıştır. Başvurucuların maruz kaldıkları gücün, insan olmaktan kaynaklanan değerlerini ve onurlarını zedeleyecek şekilde elem ve aşağılanma duygusu uyandıran *insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele* teşkil ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

102. Açıklanan gerekçelerle insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının maddi yönünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

ii. İnsan Haysiyeti ile Bağdaşmayan Muamele Yasağının Usul Yönünün İhlal Edildiğine İlişkin İddia

(1) Genel İlkeler

103. Devletin kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüğünün usule ilişkin bir yönü de bulunmaktadır. Buna göre bireyin bir devlet görevlisi tarafından veya başka birey tarafından hukuka aykırı olarak ve Anayasa'nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin *savunulabilir* bir iddiasının bulunması hâlinde Anayasa'nın 17. maddesi -“Devletin temel amaç ve görevleri” kenar başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- etkili resmî bir soruşturmanın yapılmasını gerektirmektedir (*Tahir Canan*, § 25). Bu usul yükümlülüğü çerçevesinde devlet, her türlü fiziksel ve ruhsal saldırı olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili, resmî bir soruşturma yürütmek durumundadır. Bu tarz bir soruşturmanın temel amacı, söz konusu saldırıları önleyen hukukun etkili bir şekilde uygulanmasını güvenceye almak ve kamu görevlilerinin karıştığı olaylar dâhil olmak üzere sorumluların gerektiğinde hesap vermelerini sağlamaktır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 110).

104. Aksi takdirde Anayasa'nın, kötü muameleyi kesinlikle yasaklayan 17. maddesi bu nedenle sahip olduğu öneme rağmen uygulamada etkisiz hâle gelecek ve bazı hâllerde sorumluların fiili dokunulmazlıktan yararlandırılarak hesap vermemelerinin ve böylece bireylerin haklarının benzer şekilde ihlal edilmesinin yolu açılacaktır (*Tahir Canan*, § 25). Bu tür olaylarda yürütülen idari ve hukuki soruşturma ile davalar sonucunda sadece tazminat ödenmesi, benzer olayların önlenmesi bakımından caydırıcılığı sağlamadığı gibi kişilerin mağduriyetini gidermek için de yeterli değildir.

105. Bu bağlamda soruşturmanın etkili ve yeterli olduğundan söz edilebilmesi için soruşturma makamlarının başvuruda bulunulmasını mağdurların inisiyatiflerine bırakmadan olaydan haberdar olur olmaz resen harekete geçerek olayı aydınlatabilecek ve sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delilleri toplaması gerekir. Dolayısıyla soruşturmalar, kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddialarının gerektirdiği makul özenle ve süratle aynı zamanda derinlikli bir şekilde yürütülmelidir. Diğer bir ifadeyle yetkililer, derhâl resen harekete geçerek olay ve olguları ciddiyetle öğrenmeye çalışmalı; soruşturmayı sonlandırmak ve kararlarını temellendirmek için acele ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 114).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

106. Somut olayda kolluk görevlileri tarafından düzenlenen tutanağın müdahale sırasında kullanılan gaz silahları ve mühimmatı ile gaz miktarı konusunda bir açıklama içermediği görülmektedir. Olay sonrasında yürütülen soruşturmada da bu hususların araştırıldığına ilişkin bir bilgi ve belge bulunmamaktadır. Ayrıca olay yeri incelemesinin yapılarak maddi delillerin araştırılmadığı, olay yerinin sonraki durumunun belirlenmediği anlaşılmaktadır.

107. Başvurucuların kolluk görevlileri hakkındaki şikâyetlerinin ayrı bir soruşturma konusu yapılmadığı, başvurucular aleyhine yürütülen soruşturmada düzenlenen iddianameye ek olarak verilen kararla sonuçlandırıldığı ve bu kararın da olaya karışan kolluğun düzenlediği tutanağa dayandırıldığı anlaşılmaktadır. Cumhuriyet Başsavcılığının olay yerine

ilişkin bir inceleme yapmadan, kapalı alandaki gaz kullanımını irdelemeden ve olaya karışan kolluk görevlilerinin güç kullanmalarına ilişkin gerekçelerini sorgulayabileceği ifadelerini almadan bir sonuca vardığı görülmektedir. Bu şekilde yapılan bir soruşturmanın Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının gerektirdiği özen ve ciddiyette olduğunun söylenmesi güçtür.

108. Diğer taraftan yetkililerce Bakanlık genelgesine dayanılarak kolluk görevlilerine verilen yazılı talimatlarda, göz yaşartıcı gaz kullanımını sırasında gerçek dışı orantısız güç şikâyetleriyle karşı karşıya kalınmasının önüne geçilebilmesi için görsel kayıt yapılmasının istendiği anlaşılmaktadır. Bu tür kayıtların olayın gerçekleşme koşullarını belirlemedeki rolünün yanında kolluğun gereksiz ve orantısız zor kullanmasının önüne geçilebilmesi bakımından da önemli bir işlev yerine getirdiği belirtilmelidir. Polis memurlarından Ş.T.nin müşteki olarak verdiği ifadesinde de pankartın asılması sırasında görüntü kaydı yaptığını belirttiği, ancak sonraki aşamaya ilişkin bir bilgi vermediği anlaşılmaktadır. Başvurucular da olay sırasında böyle bir kaydın yapıldığını ancak güç kullanılmaya başlanmasıyla birlikte kaydın kesildiğini ileri sürmüşlerdir. Soruşturma makamları, başvurucuların bu iddialarının gerçeği yansıtır yansıtmadığını, diğer bir ifadeyle olaya ilişkin kamera kaydının bulunup bulunmadığını araştırmamıştır.

109. Soruşturmada delil toplama hususundaki bu eksikliklerin soruşturmanın yeterliliği üzerinde derin etkileri olmuştur. Oysa kötü muamele yasağının gerektirdiği soruşturma yükümlülüğü, olayın gerçekleşme koşullarının belirlenmesini zorunlu kılmaktadır. Bu yükümlülük, mağdurların soruşturma işlemlerine ilişkin her türlü talebinin karşılanmasını gerektirmese de soruşturmanın seyrini etkileyecek ve maddi gerçeğin açığa çıkmasına yardımcı olacak mahiyetteki iddialarının araştırılmasını lüzumlu kılmaktadır. Bu çerçevede belirtilen eksikliklerin yanında olaya karışan kolluk görevlileri tarafından düzenlenmiş tutanağa bağlı alınarak sonuca varılması, soruşturmanın özenli yürütülmediğini ve soruşturma makamlarının maddi gerçeğin ortaya çıkarılması hususunda ciddi bir çaba içinde olmadıklarını göstermektedir.

110. Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağı kapsamında Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği etkili bir ceza soruşturması yürütülmediği sonucuna ulaşılmıştır.

111. Açıklanan gerekçelerle insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının usul yönünün de ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. İfade Özgürlüğünün İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucu Doğuş Yavuz Yönünden

112. Başvurucu, içeriği suç oluşturmayan bir pankartın asılması nedeniyle hakkında dava açılmasının Anayasa'nın 26. maddesinde düzenlenen ifade özgürlüğünü ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

113. Başvurucu, başvuruya konu olayların yaşanmasından sonra Parti binasının önüne gelmiş; arkadaşlarının gözaltına alınmasına engel olmaya çalışması sebebiyle kendisine kötü muamele yasağı kapsamında değerlendirilmeyen kademeli güç kullanılarak yakalanmıştır (bkz. §§ 61-68). Parti binasına astıkları pankart ve atıkları sloganlarla suç işledikleri iddiasıyla başvurucu Doğuş Yavuz dâhil tüm başvurucular hakkında kamu davası

açılmışsa da tüm başvurucular, üzerilerine atılı suçlardan genel gerekçelerle beraat etmişlerdir. Buna karşılık ilk derece mahkemesi başvuru hakkında özel bir değerlendirme yapmamıştır (bkz. §§ 26, 27).

114. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Anayasa Mahkemesince kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (*Hikmet Balabanoglu*, B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24).

115. Somut olayda başvuru hakkında, herhangi bir düşüncenin açıklaması nedeniyle değil sehven dava açıldığı, sonuçta başvuru beraat ettiği düşüncesi nedeniyle kendisine kötü muamelede de bulunulmadığı dikkate alındığında ifade özgürlüğüne yönelik bir ihlalin olmadığına açık olduğu anlaşılmıştır.

116. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Diğer Başvurucular Yönünden

a. Başvurucuların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

117. Başvurucular; eleştiri kapsamında kalan ve içeriği suç oluşturmayan bir pankartın Cumhuriyet Başsavcılığının kararı ile arama ve elkoyma kararına konu edilmesinin, kötü muamele oluşturacak şekilde güç kullanılması suretiyle bulunduğu yerden indirilmesinin, konusu suç oluşturmayan düşüncelerin açıklanması nedeniyle gözaltına alınmalarının ve haklarında dava açılmasının Anayasa'nın 26. maddesinde düzenlenen ifade özgürlüğünü ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

118. Bakanlık görüşünde; Anayasa'nın 26. ve Sözleşmesi'nin 10. maddesinin koruduğu ifade özgürlüğünün sınırsız bir hak olmadığı, hakkın Anayasa ve Sözleşme'de tanımlanan meşru amaçlara dayalı olarak sınırlandırılabileceği hatırlatılarak başvurucuların ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin kamu düzeninin sağlanması amacıyla yönelik olduğu ve Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrası anlamında meşru görülmesi gerektiği belirtilmiştir.

b. Değerlendirme

119. Anayasa'nın "*Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti*" kenar başlıklı 26. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar...

Bu hürriyetlerin kullanılması,... kamu düzeni[nin]... başkalarının şöhret veya haklarının,... korunması ... amaçlarıyla sınırlandırılabilir...

Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir."

i. Kabul Edilebilirlik Yönünden

120. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

ii. Esas Yönünden

(1) Müdahalenin Varlığı

121. Mevcut başvurunun koşullarında, başvuruçuların mensubu oldukları siyasi parti binasına astıkları pankartın bulunduğu yerden güç kullanılarak indirilmesinin ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale olduğu konusunda bir tereddüt bulunmamaktadır.

(2) Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

122. Anayasa Mahkemesine sunulan belgelere göre başvuruçulara, ÖDP il teşkilatının bulunduğu binaya "*Katil, Hırsız AKP*" yazılı bir pankartın camdan sarkıtılmak suretiyle asıldığı, iktidarda bulunan partiye ve Başbakan'a yönelik kaba sözler içeren sloganlar atıldığı iddiasıyla müdahale edilmiştir. Cumhuriyet Başsavcılığına göre başvuruçular söz konusu pankart ve sloganlarla iktidar partisinin aynı saatlerde yapılmakta olan mitinginin huzur ve sükûnunu bozdukları gibi Başbakan'a da hakaret etmişlerdir.

123. Bir toplantı veya yürüyüşün huzur ve sükûnunun bozulmasını cezalandıran 2911 sayılı Kanun'un 30. maddesi ile kamu görevlilerine hakareti cezalandıran 5237 sayılı Kanun'un 125. maddesi, başvuru konusu müdahalenin kanuni dayanaklarını oluşturmaktadır. Ayrıca söz konusu müdahale, kamu düzenini sağlama ve başkalarının hakkını koruma gibi Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen iki meşru amaca yöneliktir. Geriye müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir müdahale olup olmadığı sorunu kalmaktadır.

124. Anayasa'nın 26. maddesinde yer alan ifade özgürlüğü demokratik bir toplumun zorunlu temellerinden olup toplumun ilerlemesi ve her bireyin gelişmesi için gerekli temel şartlardan birini oluşturmaktadır (*Mehmet Ali Aydın* [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, § 69; *Bekir Coşkun* [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 34-36).

125. İfade özgürlüğü herkes için geçerli ve demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemdedir (*Bekir Coşkun*, §§ 34-36). Bu sebeple ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine *uygun* kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı bir müdahale olması gerekir (*Bekir Coşkun*, §§ 53-55; *Mehmet Ali Aydın*, §§ 70-72; AYM, E.2007/4, K.2007/81, 18/10/2007). Müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için amaca ulaşmaya elverişli olması, başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendisini göstermesi gerekmektedir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. *Bekir Coşkun*, § 51; *Mehmet Ali Aydın*, § 68; *Tansel Çölaşan*, B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 51). Orantılılık ise bireyin hakkı ile kamunun menfaatleri veya müdahalenin amacı başkalarının haklarını korumak ise diğer bireylerin hak ve menfaatleri arasında adil bir dengenin kurulmasına işaret etmektedir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. *Bekir Coşkun*, § 57; *Tansel Çölaşan*, §§ 46, 49, 50; *Hakan Yiğit*, B. No: 2015/3378, 5/7/2017, §§ 59, 68).

126. İfade özgürlüğüne gerekçesiz olarak veya Anayasa Mahkemesince ortaya konulan kriterleri karşılamayan bir gerekçe ile yapılan müdahalelerin Anayasa'nın 26. maddesini ihlal edeceği pek çok kez ifade edilmiştir. İfade özgürlüğüne yapılan bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olduğunun kabul edilebilmesi için kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçelerin ilgili ve yeterli olması gerekir (diğerleri arasında bkz. *Kemal Kılıçdaroğlu*, § 58; *Bekir Coşkun*, § 56; *Tansel Çölaşan*, § 56). Başka bir deyişle somut olayda, bir siyasi parti ile bağlantılı kişilerin ifade özgürlüğüne yapılan müdahale için ileri sürülen gerekçelerin ikna edici olması ve zorunlu nedenlere dayandığının gösterilmesi gerekir.

127. Mevcut başvuruda başvuruçulara tam olarak hangi düşünce açıklamaları nedeniyle müdahale edildiğini tespit etmek kolay görünmemektedir. Polis tarafından düzenlenen 19/3/2014 tarihli raporda, olaylar sırasında iktidarda bulunan partiye ve Başbakan'a yönelik bazı tahkir içeren sözler söylendiği ileri sürülmüş ise de ilk derece mahkemesi bu yönde bir tespit yapmamıştır. Üstelik olaylar sırasında çekilmiş ve polis raporunun doğruluğunu gösteren video kaydı bulunduğu ifade edilmesine rağmen bahsi geçen kayıtlar yargılama makamlarına sunulmamıştır. Bu durumda dosyaya sunulan bilgi ve belgeler ile ilk derece mahkemesinin anlatımlarından somut olayda arama kararı verilmesinin ve kolluk görevlilerinin ÖDP İl Başkanlığı binasına gelmesinin temel sebebinin asılan pankart olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim pankartın indirilmesi için olay yerine itfaiye aracı çağrıldığı, ancak pankartın bina içine alınması nedeniyle başarılı olunamadığı ifade edilmiştir. O hâlde değerlendirilmesi gereken bir husus olarak geride parti binasına pankart asılması meselesi kalmaktadır.

128. İlk derece mahkemesi, pankartta AK Partiye yönelik olarak sarf edilen "*Katil, Hırsız AKP*" ifadelerini tahrik edici bulmamıştır. Mahkemeye göre başvuruya konu pankart ile AK Parti toplantısının huzur ve sükunu bozulmamıştır (bkz. § 26).

129. Başvuru konusu olayların meydana gelmesinin esas nedeni olan pankartta, iktidarda bulunan AK Partiye yönelik değer yargısı niteliğinde iki sert ifadenin yer aldığı görülmektedir. Bunlardan "*hırsız*" ifadesinin iktidar partisinin yolsuzluklara bulaştığını ima ettiği açıktır. Demokratik rejimlerde ülkenin sahip olduğu toplam refahın tüm topluma adil bir biçimde dağıtılıp dağıtılmadığı meselesi kamusal tartışmaların ilk sırasında yer almaktadır. Bireylerin veya grupların ekonomiyi düzenleyici mekanizmaların iyi işlemediğinden rant arama ve yolsuzluk iddialarına kadar bir dizi rahatsızlıklarını yüksek sesle dillendirmeleri, ayrıca hükümetin hesap vermesini ve yönetimin olabildiğince saydam olmasını istemeleri ancak düşüncelerin herhangi bir engelle karşılaşmadan açıklanabildiği demokratik rejimlerde mümkündür.

130. AK Partiye yöneltilen değer yargısı niteliğindeki ikinci açıklama ise "*katil*" ifadesidir. Türkiye'de uzun süredir devam eden, PKK'nın neden olduğu şiddetin ve terör olaylarının sona erdirilmesi gündemin en önemli sorunlarından birini oluşturmaktadır. PKK, olayların meydana geldiği tarihte ve hâlen, ülke için öncelikli bir güvenlik tehdidi olmayı sürdürmektedir. Bununla birlikte toplumun bazı kesimleri hükümetin güvenlik eksenli terörle mücadele politikasını eleştirmekte, bilhassa sert güvenlik önlemlerine başvurulmasını tartışmaya açmaktadır. Güvenlik merkezli olmayan yöntemlerin benimsenmesini savunanlar devletin ve doğal olarak devlet iktidarını kullanan iktidar partisinin terörle mücadele sırasında meydana gelen ölümlerden sorumlu olduğunu ileri sürmektedir. Bu anlamda iktidarda bulunan partiye "*katil*" denmesi mevcut güvenlik politikalarından memnuniyetsizliğin en sert biçimde ifadesi olarak anlaşılmalıdır.

131. Bununla birlikte devletin terörle mücadele politikalarının eleştirilmesi ile terör örgütünün faaliyetlerinin desteklenmesi ve meşru gösterilmesi arasındaki ince çizgi her zaman gözetilmelidir. Somut olayın koşullarında söz konusu ifadenin PKK terör örgütünün şiddet eylemlerinin haklılığını ortaya koymak amacıyla sarf edildiğine dair bir veri bulunmadığı kanaatine ulaşılmıştır.

132. Olayların meydana geldiği gün AK Partinin düzenleyeceği toplantı için on binlerce partilinin Edirne'ye geldiği ve toplantı alanında büyük bir kalabalığın toplandığı görülmektedir. Değerlendirme konusu pankartta yer alan sözlerin AK Partiye gönül verenleri belirli bir oranda inciteceği kabul edilebilir. Fakat ifade özgürlüğünün sadece toplum tarafından kabul gören veya zararsız ya da ilgisiz kabul edilen bilgi ve fikirler için değil incitici, şoke edici ya da endişelendirici bilgi ve düşünceler için de geçerli olduğu yinelenmelidir (*Emin Aydın (2)*, B. No: 2013/3178, 25/6/2015, § 35). Anayasa Mahkemesi pek çok kararında ifade özgürlüğünün bir dereceye kadar abartıya ve hatta kısıktırmaya izin verecek şekilde geniş yorumlanması gerektiğini kabul etmiştir (*Ali Suat Ertoşun*, B. No: 2013/1047, 15/4/2015, § 66; *Zübeyde Fusun Üstel ve diğerleri* [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 102).

133. Zikredilen kavramları kullanmalarının pankartı açanların açıkça polemik çıkarmaya ve şiddetli tepkiler yaratmaya yönelik üsluplarının bir parçası olduğu anlaşılmaktadır (benzer bir değerlendirme için bkz. *Zübeyde Fusun Üstel ve diğerleri*, § 103). Siyasetçilerin başta rakipleri olmak üzere toplum ve devlet hayatında yer alan aktörlere yönelik olarak sert ifadelere başvurmalarının taraftarlarını konsolide etme amaçlarının bir parçası olarak kabul edileceği daha önce pek çok kez ifade edilmiştir (*Kemal Kılıçdaroğlu*, § 65).

134. Başvuruya konu "hırsız" ve "katil" ifadelerinin yer aldığı eleştirel düşünce açıklamasında baskın bir şekilde öfke dili hâkimdir. Başvurucuların uzunca bir süre devam eden şiddet sarmalının sona erdirilmesi için seslerini duyurmak ve ekonomik gelişmelerden hoşnutsuzluklarını ifade etmek için sadece yetkilileri değil aynı zamanda toplumu da sarsma amacı taşıdıkları kabul edilebilir (terörle mücadele politikalarına karşı kullanılan sert ifadelerin değerlendirildiği bir karar için bkz. *Zübeyde Fusun Üstel ve diğerleri*, § 103).

135. Başvuruya konu pankart seçim sürecinde bir siyasi partinin il başkanlığı binasına asılmıştır. Anayasa'nın 68. maddesinin ikinci fıkrasında siyasi partilerin, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları olduğu ifade edilmiştir. Siyasi partiler, halkın siyasete katılımının araçları oldukları kadar çoğulcu siyasetin de temel unsuru ve güvencesidir. Karar alma sürecini etkileme ve siyasi iktidarı kullanmada vazgeçilmez bir rol ve ağırlığa sahip olan siyasi partiler ve demokrasi iç içe geçmiş ve birbirini tamamlayan kurumlardır. Sonuç olarak devlet politikalarının yönü, günümüz çağdaş demokrasilerinde siyasi partilerin açık mücadelesi ile tayin edilmektedir.

136. Demokrasi için vazgeçilmez önemlerinin bir sonucu olarak Anayasa ve kanunlarımızda siyasi partiler oldukça ayrıntılı bazı düzenlemelere konu olmuştur. Söz konusu düzenlemelerden biri de mevcut başvuruya ilişkin meselenin çözülmesi ile yakından ilgili olan siyasi partilerin parti binalarında ilan asma serbestisine ilişkin hükümdür. 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un "İlan ve reklam yerleri" kenar başlıklı 60. maddesinde ayrıntılı bazı düzenlemelere yer verilmiştir. Söz konusu maddenin birinci fıkrasında siyasi partilerin ve adayların seçim

bürolarına, seçimin başlangıç tarihinden seçim propaganda süresinin sona erdiği tarihe kadar parti bayrağı, afiş, poster, pankart ve benzeri malzemeleri asabileceği veya yapıştırabileceği hükmüne yer verilmiştir. Aynı fıkrada ayrıca siyasi partilerin genel merkez, il, ilçe ve belde binalarına parti bayrağı, afiş, poster, pankart ve benzeri malzemeleri asmasına ve yapıştırmasına izin verilmiştir.

137. Somut olayda başvuruya konu pankartın ÖDP'nin Edirne İl Başkanlığı binasına, yaklaşan yerel seçimler öncesinde asıldığı gözardı edilmemelidir. 298 sayılı Kanun'un parti binalarının dış yüzeylerini sürekli propaganda alanı olarak kabul etmesi gerçeğinin ışığında böyle bir pankarta müdahale ederken yetkililerin çok daha titiz değerlendirmelerde bulunmaları gerektiği açıktır.

138. Dosyaya sunulan polis raporlarının, iddianamenin ve diğer belgelerin incelenmesi neticesinde başvuruya konu müdahalenin esas itibarıyla olayların meydana geldiği gün AK Partinin düzenleyeceği toplantı için bir araya gelen kalabalığın huzur ve sükununun bozulmasını önlemek için yapıldığı değerlendirilmiştir. Bununla birlikte çağdaş demokrasilerdeki vazgeçilmez önemi nedeniyle kamu düzeni açısından tehlike oluşturmayan ve şiddete teşvik etmeyen düşüncelerin açıklanması ve yayılması çabalarına sabır ve hoşgörü gösterilmesi gerekir. Yetkili makamlar ancak kamu düzenine yönelik tehditlerin gerçeklik değeri taşıması hâlinde bu tehditleri bertaraf edecek tedbirleri alabilirler (*Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri* [GK], B. No: 2014/920, 25/5/2017, § 81).

139. Somut olayda polis, Cumhuriyet Savcılığı veya elkoyma kararını veren ilk derece mahkemesi anılan pankartın o gün bir araya gelen topluluğu tahrik ettiğini veya tahrik etme potansiyeli bulunduğunu, pankart içeriğinin kışkırtıcı, çatışmaların tırmanmasına neden olacak ve kamu düzenini bozacak nitelikte olduğunu gösterilebilmiş değildir. Kaldı ki başvuruçuları yargılayan Asliye Ceza Mahkemesi, AK Parti miting alanının ÖDP Parti binasının bulunduğu yere yaklaşık 2 km uzaklıkta olduğuna dikkat çektikten sonra somut pankartın bir toplantının huzur ve sükununu bozmaya yeterli olmadığı kanaatine ulaşmıştır.

140. Henüz provokasyona dönüşmemiş veya dönüştüğü gösterilememiş bir düşünce açıklamasına müdahale edilebilmesi için somut olayın koşullarında belirli oranda tehlikeye neden olduğunun ortaya konulması gerekir. Doğası veya içeriği gereği devlete zarar vermek, toplumu sindirmek veya var olan toplumsal çatışmaları körüklemek için hukuk sisteminde suç olarak kabul edilen eylemleri işlemeye hazır bulunan insanları bilinçlendirmeye veya cesaretlendirmeye elverişli olan veya suç işlenme riskini artıran düşünce açıklamaları saldırganlığa yöneltecek seviyede tehlikeli kabul edilebilir.

141. Tüm veriler ışığında somut olayda, pankart açmak suretiyle açıklanan düşünceye yapılan müdahale ile bireylerin Anayasa'da güvence altına alınan ifade özgürlüklerini kullanırken kamu güçlerinin bazı varsayımlara dayanan keyfi müdahalesi ile karşı karşıya kaldıkları kanaatine ulaşılmıştır. Somut verilerle desteklenmeden, soyut bazı mülhazalarla herhangi bir düşünce açıklamasının açık ve mevcut bir tehlike oluşturduğunun kabul edilmesi aşırı bir yorum olacaktır. Zira aksinin kabulü başta ifade özgürlüğü olmak üzere çok sayıda anayasal hak ve özgürlükler üzerinde varsayımlara dayalı olarak baskı yaratma potansiyeline sahiptir. Bu durum kamusal konuşmaları ve düşünce açıklamalarını imkânsız hâle getirecektir.

142. Eldeki olayda başvuruçuların astığı pankartın kamu düzeni için tehlike yarattığını ya da saldırgan bir içeriğe sahip olduğunu gösteren bir unsur tespit edilememiştir.

O hâlde geriye bazıları için *şoke edici* ve *rahatsızlık verici* olarak kabul edilebilecek ifadelerle bir siyasi partinin eleştirilmesi meselesi kalmaktadır.

143. Kamu otoritelerine veya kamu politikalarına yönelik eleştirilere ilişkin olarak bazı ilkeler benimsenmiştir (*Zübeyde Fusun Üstel ve diğerleri*, §§ 104-109). Siyasi partiler kamu gücünü kullanan organlar değildir. Ancak bilhassa iktidarda bulunan bir siyasi partinin önemli ölçüde kamu politikalarını oluşturması nedeniyle kendilerine karşı yöneltilen görüş ve ifadeler hangi oranda kabul edilemez görülürse görülsün politikalarını eleştiren, onları kabul edilemez bulan fikirlerin serbestçe açıklanmasına karşı eleştiriye katlanma yükümlülüğünün oldukça geniş olduğu aşikârdır (kamu gücünü kullanan organların eleştirilere katlanma yükümlülüğü bağlamında bkz. *Mehmet Ali Aydın*, § 69; *Ayşe Çelik*, § 53).

144. Bu bağlamda iktidardaki bir siyasi partinin terörle mücadele politikalarını eleştiren görüş ve düşünceler ne kadar ağır olursa olsun bunlardan dolayı kişilere yaptırım uygulanmamalıdır (benzediği ölçüde bkz. *Zübeyde Fusun Üstel ve diğerleri*, § 105). Ayrıca siyasi partilerin -bilhassa kamusal politikaları oluşturup yön verdikleri için iktidarda olanların- kabul edilebilir eleştiri sınırları da özel bireylere nazaran çok daha geniştir. Demokratik bir sistemde, siyasi partilerin düşüncelerinin ve politikalarının da kamuoyunun sıkı denetimi altında olduğu her zaman gözönünde bulundurulmalıdır (kamu otoritelerinin kamuoyunun da sıkı denetimi altında olduğuna ilişkin değerlendirmeler için bkz. *Ayşe Çelik*, § 54; *Zübeyde Fusun Üstel ve diğerleri*, § 106; *Bekir Coşkun*, § 66; *Ergün Poyraz (2)* [GK], B. No: 2013/8503, 27/10/2015. § 69).

145. Siyasi partiler ve özellikle iktidarda bulunmanın olanaklarına sahip olanlar kendilerine yönelik saldırı ve eleştirilere her zaman cevap ve tepki verme imkânına sahiptir. Bu imkânların varlığı nedeniyle siyasi partilere yönelik kendilerine göre haksız sözel saldırılara ilişkin olarak -bunlar şiddete teşvik içermedikçe- kamu gücünü kullanan otoritelerin ceza soruşturma ve kovuşturmalarına başvurma konusunda kendilerini sınırlandırmaları gerekir (benzer şekilde bkz. *Zübeyde Fusun Üstel ve diğerleri*, § 107).

146. Son olarak, pankarttaki ifadeler son derece sert olsa da bir bütün olarak kamuoyunu yakından ilgilendiren bir konuda mevcut bir toplumsal tartışmaya yönelik ifadeler olduğu görülmektedir.

147. Bir siyasi partinin mensubu olan başvuruçuların ancak demokratik bir toplumda gerek duyulan sınırlama ve kısıtlamalara tabi olarak yolsuzluk ve terörle mücadele politikaları ile ilgili konularda bilgi edinme ve paylaşma özgürlüğüne sahip oldukları açıktır. Başvuruçular söz konusu haklarını bir pankart üzerine artık kalıplaşmış bir slogan hâline gelen bir cümle yazarak kullanmayı tercih etmişlerdir.

148. Kapsamlı bir inceleme neticesinde başvuruçuların ifade özgürlüğüne sadece önlem amaçlı olarak ve kötü muamele oluşturacak biçimde güç kullanmak suretiyle müdahale edilmesinin başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olduğu değerlendirilmemiştir. Mevcut başvuruda müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamadığı gibi orantılı da olmadığı, dolayısıyla *demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun* olarak kabul edilemeyeceği sonucuna ulaşılmıştır.

149. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde yer alan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Burhan ÜSTÜN, Muammer TOPAL, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Selahaddin MENTEŞ bu görüşe katılmamışlardır.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

150. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurusunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

151. Başvurucular ihlalin tespitine, yargılamanın yenilenmesine ve her bir başvurucu için 15.000 TL tazminat ödenmesine karar verilmesini talep etmişlerdir.

152. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına da işaret etmiştir (*Aligül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

153. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

154. Anayasa Mahkemesinin tespit edilen ihlalin giderilmesi amacıyla yeniden yargılama yapılmasına hükmettiği hâllerde ilgili usul kanunlarında düzenlenen yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak yargılamanın yenilenmesi sebebinin varlığının kabulü ve önceki kararın kaldırılması hususunda derece mahkemesinin herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Zira ihlal kararı verilen hâllerde yargılamanın yenilenmesinin gerekliliği hususundaki takdir derece mahkemelerine değil ihlalin varlığını tespit eden Anayasa Mahkemesine bırakılmıştır. Derece mahkemesi Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirttiği doğrultuda ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yapmakla yükümlüdür (*Mehmet Doğan*, § 59).

155. Başvuruda, güvenlik güçleri tarafından orantısız güç kullanılması ve etkili soruşturma yapılmaması nedeniyle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının maddi ve

usul boyutlarıyla ihlal edilmesinin yanı sıra Anayasa'nın 26. maddesinin de ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. İnsan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının maddi yönden ihlalinin kolluk görevlilerinin eyleminden, ifade özgürlüğü ihlalinin soruşturma kapsamında Cumhuriyet Başsavcılığınca verilen kararlar ve kolluk görevlilerinin eylemlerinden, insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının usul yönünden ihlalinin ise Cumhuriyet Başsavcılığının yürüttüğü soruşturma ve bu kapsamda verilen karardan kaynaklandığı anlaşılmıştır.

156. Bu durumda insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağına ilişkin ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden etkili bir soruşturma yapılmasında ve sorumlu kolluk görevlisi ya da görevlileri hakkında kamu davası açılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Buna göre yapılacak yeniden soruşturma ise 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda Cumhuriyet Başsavcılığınca yapılması gereken iş, öncelikle ihlale yol açan kovuşturmayla yer olmadığına dair kararın ortadan kaldırılması ve nihayet ihlal sonucuna uygun eksikliği belirtilen birtakım delillerin toplanmasının ardından sorumlu kolluk görevlisi ya da görevlileri hakkında kamu davası açmaktan ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden soruşturma yapılmak üzere Edirne Cumhuriyet Başsavcılığına (Soruşturma No: 2014/3145) gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

157. İnsan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının maddi ve usul boyutları ile ifade özgürlüğünün ihlal edilmesi nedeniyle yalnızca yargılamanın yenilenmesiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında Doğuş Yavuz dışındaki başvurularda -talepleri de dikkate alınarak- ayrı ayrı net 15.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

158. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.206,10 TL yargılama giderinin başvuru Doğuş Yavuz dışındaki başvurularda ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Başvuru Doğuş Yavuz yönünden kötü muamele yasağının ve ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Diğer başvurular yönünden kötü muamele yasağının ve ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. 1. Diğer başvurular yönünden Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının maddi boyutuyla İHLAL EDİLDİĞİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. Diğer başvurular yönünden Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının usul boyutuyla İHLAL EDİLDİĞİNE OYBİRLİĞİYLE,

3. Diğer başvurucular yönünden Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE Serdar ÖZGÜLDÜR, Burhan ÜSTÜN, Muammer TOPAL, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Selahaddin MENTEŞ'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Kararın bir örneğinin insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Edirne Cumhuriyet Başsavcılığına GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucu Doğuş Yavuz dışındaki başvuruculara ayrı ayrı net 15.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 1. 206,10 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.206,10 TL yargılama giderinin başvuru Doğuş Yavuz dışındaki BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

2. Başvurucu Doğuş Yavuz tarafından yapılan yargılama giderinin üzerinde BIRAKILMASINA,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucuların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 6/2/2020 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

KARŞIOY GEREKÇESİ

Bir siyasi partinin yapılacak olan yerel seçimler münasebetiyle ilde düzenleyeceği açık hava toplantısının yapılacağı gün başvuruçuların bir başka siyasi partinin il başkanlığı binasında toplandıkları, binanın camından bir siyasi partiyi hedef alan pankartın asıldığı, tertiplenecek mitinge il dışından pek çok kişinin gelmesi ve muhtemel toplumsal olayların önlenmesi bakımından Cumhuriyet Savcısının kararıyla afiş açılan parti binasının aranması ve anılan pankarta el konulması talimatının verildiği, güvenlik kuvvetlerince bu konuda düzenlenen tutanağa göre binada bulunanlar tarafından ayrıca anılan siyasi parti ve Genel Başkanını hedef alan sloganların da atılmakta olduğu, kamu düzeninin tehlikeye düşmesi ihtimalinin çok yüksek oluşu karşısında güvenlik kuvvetlerince anılan pankartın indirilmesi ve atılan sözkonusu sloganlara son verilmesi faaliyetinin meşru bir temeli bulunduğundan, başvuruçuların ifade hürriyetlerinin ihlâl edildiğinin söylenemeyeceği, her ne kadar başvuruçular hakkında pankart asma ve slogan atma suretiyle Başbakanı hakaret suçlarından açılan dava derece mahkemesince beraat kararı ile sonuçlanmışsa da, görevlilerce tutulan tutanak içeriği ve Savcılıkça dinlenen tanık beyanlarıyla ortaya konan bu olgunun anılan derece mahkemesince herhangi bir değerlendirmeye tâbi tutulmadığı ve bu konunun meskut geçildiği, oysa iddianame ile saptanan fiiller konusunda derece mahkemesince müspet ya da menfi bir karar verilmesi gerekirken bu lazıme riayet edilmediği, dolayısıyla bu açık takdir zaafı karşısında anılan mahkeme kararındaki gerekçenin ifade özgürlüğü yönünden değerlendirmeye esas alınmasına imkân bulunmadığı, keza anılan mahkeme kararındaki, açılan pankart nedeniyle düzenlenecek siyasi parti açık hava toplantısının huzur ve sükûnunu bozmaya yeterli bir vasıta ve eylem olmadığı, herhangi bir kişi ya da partiyi küçük düşürücü, aşağılayıcı bir mahiyetinin bulunmadığı şeklindeki değerlendirmenin de isabetli bulunmadığı, “katil”, “hırsız” şeklindeki yazı ve sloganların “soyut” birer değer yargısı olmayıp, somutlaştırılıp siyasi bir kişilik ve partiyi hedef alması karşısında açıkça tahkir ve tezyif içeren bir mahiyet gösterdiği, siyasetçilerin ve siyasi tüzel kişiliklerin bulundukları statü ve ifa ettikleri siyasi görevleri dikkate alınarak belli ölçüde eleştiriye katlanmaları makûl görülebilirse de, eleştiri sınırını aşan, açıkça hakaret teşkil eden söz ve ifadelerin onların şeref ve itibar haklarını zedeleyeceğinin bir gerçek olduğu, diğer bir deyişle, siyasetçiler ve siyasi partilerin de şeref ve itibarlarının korunması gerektiği, onların bu manevi değerlerini yok edecek veya anlamsız kılacak söz veya davranışların, adil denge kurulurken ifade özgürlüğü bağlamında daha fazla korumayı hak edeceği; onur kırıcı, hakaret teşkil eden söz veya fiillerin ifade özgürlüğü koruması altında olmadığı, “hırsız” ve “katil” sözlerinin katlanılması gereken ağır bir siyasi eleştiri olduğu şeklindeki bir görüşün kabulüne imkân bulunmadığı, başvuruçuların ifade özgürlüklerine yapılan müdahalenin, kamu düzeninin sağlanması amacına dayalı olması nedeniyle Anayasa’nın ifade özgürlüğünü güvence altına alan 26. maddesinin ikinci fıkrası anlamında meşru bir amaç taşıdığı ve açıklanan nedenlerle başvurunun somutunda başvuruçuların ifade özgürlüğünün ihlâl edilmediği sonuç ve kanaatine vardığımızdan; çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmadık.

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Muammer TOPAL

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

KARŞIOY GEREKÇESİ

Yerel seçimler dolayısıyla Başbakanın katılımıyla yapılacak bir açık hava toplantısı öncesinde alınan tedbirler kapsamında, bir siyasi partinin il başkanlığı binasına asılan pankartın kolluk kuvvetlerince indirilmesi nedeniyle düşüncüyü açıklama ve yayma hürriyetinin ihlal edildiğine ilişkin çoğunluk kararına şu gerekçeler ile katılmamız mümkün olmamıştır.

Düşüncüyü açıklama ve yayma hürriyeti, özüne dokunulamayan çekirdek haklardan olmayıp, kamu düzeninin temini amacıyla dokunulabilen ve sınırlama yapılabilen haklardandır. Yerel seçimler dolayısıyla Başbakanın katılımıyla yapılacak bir açık hava toplantısı öncesinde kamu düzeninin sağlanması amacıyla alınan tedbirler kapsamında, bir siyasi partinin il başkanlığı binasına asılan pankartın kolluk kuvvetlerince indirilmesi, Kamu otoritelerinin kamu güvenliğini sağlama faaliyetleri içerisinde kabul edilmeli ve makul karşılanmalıdır.

Bir seçim nedeniyle, Başbakanın katılımıyla gerçekleşen bir açık hava mitingine, civar illerden katılımlar olmakta ve değişik istikametlerden açık hava mitinginin yapılacağı alana girilmektedir. Bir başka siyasi partinin il başkanlığı binasında kendilerini tahkir eden bir pankartın asılı olmasından haberdar olmaları ve görmeleri kitleyi ve kalabalığı rahatsız edici bir durumdur. Mitingin yapılacağı günde, belli bir amaç için toplanan bireylerin heyecanlı ve duygusal olmaları psikolojik bir veridir. Ayrıca kalabalıkların kitle psikolojisi ile davranışları ve yönlendirmelere ve provokasyonlara açık olduğu da bilinen bir başka gerçektir.

Seçimlerin, uzun süreli seçim faaliyetlerinin ve açık hava mitinglerinin barış ve huzur içerisinde geçmesini sağlamak, sonraki süreçte ilin genel huzurunun sürdürülmesini temin etmek, il kamu otoritelerinin duyarlı ve özenli olmaları ile ancak mümkün olabilmektedir. Siyasi parti mitinglerinin barış içerisinde geçmesini sağlamak amacıyla, miting öncesinde, esnasında ve sonrasında alınmakta olan faaliyetler bulunmaktadır. Kamu otoritelerinin, kamu güvenliğini ve genel asayışı sağlama hususunda gösterebilecekleri en ufak bir ihmal ve zafiyet ciddi güvenlik sorunlarına yol açabilecektir.

Yerel seçimler dolayısıyla Başbakanın katılımıyla yapılacak açık hava toplantısı öncesinde, kamu düzeninin sağlanması amacıyla alınan güvenlik tedbirleri kapsamında, bir siyasi partinin il başkanlığı binasına asılan pankartın kolluk kuvvetlerince indirilmesi, miting gününe özgü alınması gereken kamu düzeni, güvenliği tedbirleri çerçevesinde değerlendirilmelidir ve bu nedenle de; düşüncüyü açıklama ve yayma hürriyetinin ihlal edildiği şeklinde yorumlanmamalıdır.

Kamu düzeninin korunması ve kamu güvenliğinin sağlanması üstün yararı gözönüne alındığında, düşüncüyü açıklama ve yayma hürriyetinin ihlal edildiğine ilişkin çoğunluk kararına katılmamız mümkün olmamıştır.